

ARTYKUŁ

Służby wywiadu i bezpieczeństwa Chińskiej Republiki Ludowej – struktura, reformy i nadzór nad służbami w erze Xi Jinpinga

Intelligence and Security Services of the People's Republic of China:
Structure, reforms, and Oversight in the Xi Jinping Era

MARCIN HUBICKI

Uniwersytet Warszawski

<https://orcid.org/0009-0001-1580-8200>

Abstrakt

Celem artykułu jest zbadanie współczesnej struktury aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL), z uwzględnieniem roli kierowniczo-nadzorczej Komunistycznej Partii Chin (KPCh). Zastosowaną metodą badawczą jest analiza jakościowa danych zastanych. Dane zebrano z dokumentów, komunikatów, ekspertyz, publikacji naukowych i prasowych. W artykule podjęto problem określenia zbioru instytucji zaliczanych do służb wywiadu i bezpieczeństwa ChRL oraz uporządkowania dorobku najnowszej literatury dotyczącego ich zadań, struktury i logiki funkcjonowania w systemie partyjno-państwowym po reformach przeprowadzonych w latach 2013–2025, czyli w czasie rządów sekretarza generalnego KPCh Xi Jinpinga. Z uwagi na specyfikę przedmiotu analizy wyniki nie dostarczają pogłębionej wiedzy na temat aktywności operacyjnej chińskich służb. Jednocześnie badanie identyfikuje podstawowe mechanizmy ich biurokratycznego funkcjonowania i nadzoru nad nimi, umożliwiające zrozumienie roli tych instytucji w systemie bezpieczeństwa ChRL.

Słowa kluczowe służby wywiadowcze i bezpieczeństwa ChRL, Komunistyczna Partia Chin, Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego, Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego, studia nad wywiadem

Abstract The aim of the article is to examine the contemporary structure of the intelligence and security services of the People's Republic of China (PRC), with particular consideration given to the leadership and supervisory role of the Chinese Communist Party (CCP). The study is based on a qualitative analysis of secondary data. The data was collected from documents, statements, expert reports, academic publications, and press materials. The article addresses the problem of defining the group of institutions classified as the PRC's intelligence and security services, systematising the most recent literature on their tasks, structure, and the logic of their functioning within the party-state system following the reforms introduced under Xi Jinping as General Secretary of the CCP in the years 2013–2025. Due to the specific nature of the subject under analysis, the findings do not provide in-depth knowledge of operational activities of the Chinese services. At the same time, the study identifies the key mechanisms of their bureaucratic functioning and supervision over them, enabling understanding the role of these institutions within the security system of the PRC.

Keywords PRC intelligence and security services, Chinese Communist Party (CCP), Ministry of State Security (MSS), Ministry of Public Security (MPS), intelligence studies

Wprowadzenie

W ostatnich dekadach wzrost potęgi Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL) wiązał się ze zwiększeniem jej aktywności międzynarodowej, w tym działań aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa. Jednocześnie instytucje związane z tym aparatem odgrywają istotną rolę w sprawach wewnętrznych państwa. Z tego powodu analiza obecnych służb ChRL, w tym ich nadzoru ze strony Komunistycznej Partii Chin (KPCh lub Partia), ma znaczenie dla rozumienia funkcjonowania dzisiejszych Chin.

Celem artykułu jest zbadanie współczesnej struktury służb wywiadowczych i bezpieczeństwa ChRL¹, z uwzględnieniem ich roli w systemie partyjno-państwowym po reformach przeprowadzonych w latach 2013–2025 za rządów sekretarza generalnego KPCh Xi Jinpinga². Mimo rosnącej liczby publikacji naukowych i raportów eksperckich poświęconych chińskim służbom literatura przedmiotu pozostaje względnie rozproszona i często nie odzwierciedla ostatnich zmian instytucjonalnych. Brakuje również opracowań w języku polskim poświęconych tej problematyce. Artykuł podejmuje próbę wypełnienia tej luki przez uporządkowanie współczesnego obrazu aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa ChRL. Zagadnienia dotyczące modus operandi chińskich służb oraz problematyki analizy informacji wywiadowczej w ChRL, oba niezwykle trudne jako przedmioty badań, nie stanowią głównego celu rozważań i zostały miejscami jedynie zasygnalizowane.

Zastosowaną metodą badawczą jest analiza jakościowa danych zastanych. Dane pozyskano z analizy dokumentów, komunikatów, ekspertyz, publikacji naukowych i prasowych. Artykuł odpowiada na pytania, jaki jest zakres instytucjonalny służb wywiadowczych i bezpieczeństwa ChRL oraz w jaki sposób reformy przeprowadzone w czasie rządów Xi Jinpinga wpłynęły na współczesną strukturę tych służb oraz system nadzoru nad nimi ze strony KPCh.

W artykule przyjęto strategię badawczą opartą na podejściu partyjnocentrycznym. Perspektywa ta jest ugruntowana wśród badaczy zajmujących się komunistycznymi Chinami³, w tym również wśród ekspertów z think tanków i rządowych ośrodków analitycznych. Autorytarny system polityczny ChRL i wynikające z niego ograniczenia w dostępie do źródeł sprawiają, że jej przyjęcie jest metodologicznie zasadne. To odmienne podejście od strategii niejednokrotnie obieranych przez ekspertów doraźnie zajmujących się Chinami i często nieznających w dostatecznym stopniu logiki funkcjonowania KPCh. W ich publikacjach chińskie instytucje są opisywane przez pryzmat formalnoprawnych kompetencji lub porównywane z odpowiednikami w państwach demokratycznych. Nierzadko prowadzi to do

¹ W artykule celowo nie zastosowano polskiego terminu „służby specjalne”, wprowadzono natomiast termin „służby wywiadowcze i bezpieczeństwa”. Lepiej oddaje on charakter aparatu ChRL oraz przedmiot badań, który nie koncentruje się wyłącznie na klasycznym wywiadzie. W kilku przypadkach zastosowano angielskojęzyczny zapis nazw skrótów, co wynika z ich dominacji w literaturze przedmiotu i problemu podobieństwa do polskich akronimów. Zgodnie z polską tradycją dla tłumaczeń nazw ministerstw użyto formy przymiotnikowej, chociaż czasem w polskich analizach można napotkać wariant rzeczownikowy. Tłumaczenia w artykule pochodzą od autora.

² Xi Jinping swoją najważniejszą funkcję z perspektywy systemu ChRL, czyli sekretarza generalnego KPCh, objął w listopadzie 2012 r. Jego reformy w sferze bezpieczeństwa rozpoczęły się w 2013 r.

³ Badacze zajmujący się ChRL to m.in.: Joseph Fewsmith, Joseph Torigian, Neil Thomas, Li Ling, Victor Shih, Li Cheng, Adrian Brona.

uproszczeń, redukujących analizę do opisu instytucjonalnych fasad, które w systemie ChRL są drugorzędne wobec mechanizmów partyjnych. Brak dyscypliny w podejściu partyjnocentrycznym może prowadzić do tzw. pekinologii⁴, jednak przy zachowaniu rygoru metodologicznego oraz rezygnacji z formułowania pogłębianych wniosków na podstawie fragmentarycznych przesłanek pozostaje ono użytecznym sposobem analizy ChRL, w tym jej struktur bezpieczeństwa.

Stan badań

Wzrost potęgi i aktywności polityczno-gospodarczej ChRL wpłynęły na zainteresowanie badawcze poświęcone jej służbom – o charakterze zarówno naukowym, jak i eksperckim. Widoczny jest trend publikowania tekstów dotyczących tej problematyki przez byłych analityków i oficerów wywiadów państw Zachodu⁵, a także rozwój badań już wcześniej aktywnych w ramach studiów regionalnych i studiów nad wywiadem (ang. *intelligence studies*)⁶. Wśród najważniejszych pozycji ostatnich lat szczególne miejsce zajmuje praca Petera Mattisa i Matthew Brazzila pt. *Chinese Communist Espionage: An Intelligence Primer*⁷. Książka ta stanowi bardzo dobre wprowadzenie do tematyki, gdyż oferuje uporządkowaną bazę podstawowych informacji dotyczących historii, kadr oraz współczesnej struktury chińskich służb (choć w tym zakresie już częściowo się zdezaktualizowała). Zawiera też syntetyczne opisy przypadków operacji – zarówno historycznych, jak i współczesnych z pierwszej oraz drugiej dekady XXI w. Dodatkowym walorem książki jest doświadczenie autorów, którzy poza obecną działalnością ekspercką byli zawodowo związani ze strukturami amerykańskiej wspólnoty wywiadowczej i pracowali na kierunku

⁴ Jak wskazują Michał Bogusz i Jakub Jakóbski, w przypadku ChRL odpowiednikiem kremlinologii powinna być raczej zhongnanhaiologia, odnosząca się do Zhongnanhai, czyli siedziby kierownictwa KPCh. Zob. M. Bogusz, J. Jakóbski, *Zerkając za „bambusową kurtynę”: analizowanie Chińskiej Republiki Ludowej*, w: *Uporządkować rzeczywistość. Poradnik analityczny Ośrodka Studiów Wschodnich*, W. Konończuk, M. Menkiszak (red.), Warszawa 2025, s. 380.

⁵ Są to m.in.: Nigel Inkster, David R. Shedd, Andrew Badger, Peter Mattis, Nicholas Eftimiades, Matthew Brazil.

⁶ Wyniki tych badań są publikowane w czasopismach naukowych, m.in.: „The China Quarterly”, „The China Journal”, „Intelligence and National Security”, „International Journal of Intelligence and Counterintelligence”, „Studies in Intelligence”, a także w pracach zbiorowych, m.in.: J. Mulvenon, *“Secret Line, Open Line”: Inside China’s Ministry of State Security*, w: *The Oxford Handbook of National Security Intelligence*, L.K. Johnson (red.), Oxford 2025. <https://doi.org/10.1093/oxford-hb/9780197783160.013.0046>.

⁷ P. Mattis, M. Brazil, *Chinese Communist Espionage: An Intelligence Primer*, Annapolis 2019.

chińskim⁸. Należy wyróżnić również starsze publikacje – *Chinese Intelligence Operations* Nicolasa Eftimiadesa oraz *China's Intelligence and Internal Security Forces (Jane's Special Reports)* Howarda DeVore'a⁹. Warto też wskazać książkę Guo Xuezhiego pt. *China's Security State* na temat ewolucji wewnętrznego aparatu bezpieczeństwa¹⁰ oraz publikację Joela Wuthnowa pt. *China's Other Army: The People's Armed Police in an Era of Reform* poświęconą reformie Zbrojnej Policji Ludowej (People's Armed Police, PAP)¹¹. Istnieją też opracowania dotyczące specyficznego sektora wywiadu naukowo-technicznego, szpiegostwa przemysłowego i pozyskania na cele badawczo-rozwojowe informacji ze źródeł otwartych¹². Równolegle ukazują się prace koncentrujące się na historii, a także publikacje popularnonaukowe¹³, które upowszechniają informacje o służbach ChRL, choć często – o tym należy pamiętać – zawierają uproszczenia¹⁴. Tematyka pojawia się także w publikacjach poświęconych strategicznej rywalizacji ChRL z USA, przy czym wątki działań służb są elementami szerszych rozważań odnośnie do stanu relacji obu państw¹⁵. Dostępne są również publikacje dotyczące systemu inwigilacji i roli służb w jego funkcjonowaniu¹⁶.

Zakres chińskich publikacji na temat współczesnych służb ChRL pozostaje ograniczony z uwagi na cenzurę w tym kraju. Mimo to powstawały wspomnienia i biografie byłych funkcjonariuszy oraz pozycje historyczne, a także wewnątrzresortowe

⁸ Mattis był m.in. analitykiem ds. kontrwywiadu w Centralnej Agencji Wywiadowczej (Central Intelligence Agency, CIA), Brazil natomiast był m.in. oficerem struktur wywiadowczych podległych Departamentowi Obrony oraz dyplomatą oddelegowanym do Ambasady Stanów Zjednoczonych w Pekinie. Zob. *Chinese Communist Espionage. About the Author*, U.S. Naval Institute, <https://www.usni.org/press/books/chinese-communist-espionage#author> [dostęp: 5 IX 2026].

⁹ N. Eftimiades, *Chinese Intelligence Operations*, Annapolis 1994; H. DeVore, *China's Intelligence and Internal Security Forces (Jane's Special Reports)*, Coulsdon 1999. Nowszą publikacją porównującą studia przypadków operacji jest: N. Eftimiades, *Chinese Espionage. Operations and Tactics*, [bmw] 2020.

¹⁰ X. Guo, *China's Security State: Philosophy, Evolution, and Politics*, Cambridge 2012.

¹¹ J. Wuthnow, *China's Other Army: The People's Armed Police in an Era of Reform*, Washington 2019.

¹² *China's Quest for Foreign Technology. Beyond Espionage*, W.C. Hannas, D.K. Tatlow (red.), New York 2021; W.C. Hannas, J.C. Mulvenon, A. Puglisi, *Chinese Industrial Espionage: Technology Acquisition and Military Modernisation*, New York 2013. <https://doi.org/10.4324/9780203630174>.

¹³ M. Schoenhals, *Spying for the People: Mao's Secret Agents, 1949–1967*, Cambridge 2013; R. Faligot, *Chinese Spies: From Chairman Mao to Xi Jinping*, London 2019.

¹⁴ I. Smith, N. West, *Historical Dictionary of Chinese Intelligence*, Lanham 2012; D. Wise, *Tiger Trap: America's Secret Spy War with China*, Boston 2011.

¹⁵ Np. *Cold Rivals: The New Era of US-China Strategic Competition*, E.S. Medeiros (red.), Washington 2023.

¹⁶ Np. M. Pei, *The Sentinel State. Surveillance and the Survival of Dictatorship in China*, Cambridge 2024.

opracowania¹⁷. Istnieją też pozycje tematyczne, w tym opublikowane w chińskich czasopiśmie branżowych, ale dostęp do nich jest ograniczony¹⁸.

W Polsce ukazały się artykuły m.in. Dariusza Pożaroszczyka, Marcina Adamczyka i Kamila Baraniuka¹⁹. Część z nich niestety się zdezaktualizowała, zwłaszcza w zakresie opisu organizacji aparatu wojskowego. Z kolei w publikacji Adamczyka i Baraniuka pt. *Wywiad Chińskiej Republiki Ludowej – zarys struktur i metod działalności* wykorzystano „metaforę plaży”²⁰ jako sposób ujęcia modus operandi wywiadu ChRL. Współcześnie metafora ta bywa krytykowana (np. przez Mattisa i Joskego)²¹, choć w dyskursie nadal są obecni jej zwolennicy (np. Eftimades). W Polsce ukazują się też prace dotyczące Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (ChALW), jednak tematyka rozpoznania i wywiadu wojskowego jest w nich drugorzędna²².

Źródłami informacji na temat służb ChRL są także otwarte raporty służb kontrwywiadowczych i wywiadowczych²³, komisji rządowych, parlamentarnych

¹⁷ D.I. Chambers, *The Past and Present State of Chinese Intelligence Historiography*, „Studies in Intelligence” 2012, t. 56, nr 3, s. 31–46; Ch. Andrew, *The Secret World: A History of Intelligence*, London 2018, s. 752–753.

¹⁸ Np. „Guojia Anquan Tongxun” (pol. Biuletyn Bezpieczeństwa Państwowego) – miesięcznik Ministerstwa Bezpieczeństwa Państwowego ChRL o obiegu wewnętrznym/półotwartym.

¹⁹ D. Pożaroszczyk, *Wywiad Chińskiej Republiki Ludowej – charakterystyka działalności i zagrożenia dla Polski*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2017, nr 16, s. 98–113; M. Adamczyk, K. Baraniuk, *Wywiad Chińskiej Republiki Ludowej – zarys struktur i metod działalności*, „Studia Orientalne” 2017, nr 2, s. 34–58; M. Adamczyk, K. Baraniuk, *Wywiad jako instrument chińskiej polityki zagranicznej – przyczynek do badań*, „Studia Orientalne” 2017, nr 1, s. 41–72. <https://doi.org/10.15804/so2017103>.

²⁰ „Metafora plaży” (znana także jako „tysiąc ziaren piasku”) opisuje pogląd, zgodnie z którym chiński wywiad pozyskuje informacje, masowo wykorzystując szerokie spektrum podmiotów, m.in. studentów, naukowców, przedsiębiorców i przedstawicieli diaspory. Choć służby ChRL rzeczywiście wykorzystują przedstawicieli tych środowisk, to część badaczy uznaje tę metaforę za mylącą. Ich zdaniem błędnie sugeruje ona, że działalność wywiadowcza Chin opiera się na masowym gromadzeniu przez amatorów rozproszonych informacji, przy ograniczonej roli kadrowych oficerów i bez wyraźnego ukierunkowania na priorytetowe cele.

²¹ P. Mattis, *Assessing Western Perspectives on Chinese Intelligence*, „International Journal of Intelligence and Counterintelligence” 2012, t. 25, nr 4, s. 680–682. <https://doi.org/10.1080/08850607.2012.678745>; A. Joske, *Spies and Lies: How China's Greatest Covert Operations Fooled the World*, Melbourne 2022, s. 4–5.

²² R. Kwieciński, *W cieniu niepewności. Siła militarna Chin w erze Xi Jinpinga*, Kraków 2023; W. Dziak, M. Pawiński, *Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza*, Warszawa 2014.

²³ Np. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, *Wybrane aktywności 2024–2025*, Warszawa 2026, s. 15–16; Bezpieczeństni Informacni Służba, *Annual Report of the Security Information Service for 2024*, 2025, s. 34.

i śledczych innych państw²⁴. Przy tego rodzaju źródłach należy jednak uwzględnić rolę tych podmiotów i kontekst relacji politycznych.

Uzupełniającą bazę stanowią dokumenty i komunikaty sądowe oraz doniesienia w mediach. Zazwyczaj dostarczają one fragmentarycznych informacji, np. odnoszących się do ujawnionych operacji, i nie pozwalają na rekonstrukcję szerszego obrazu działalności. Mogą jednak pełnić funkcję źródeł sygnalizujących aktywność oraz dostarczać podstawowych informacji na temat modus operandi funkcjonariuszy służb ChRL i ich agenty.

W ostatnich latach intensyfikacja prac poświęconych chińskim służbom jest widoczna wśród ekspertów z think tanków i rządowych ośrodków analitycznych. Szczególnie dotyczy to anglosaskich ośrodków, ale i innych²⁵. W Polsce brakuje raportów skoncentrowanych na służbach ChRL. Jednocześnie powstają opracowania polskich analityków wprowadzające do zagadnienia funkcjonowania KPCh (m.in. Michała Bogusza, Jakuba Jakóbowskiego, Grzegorza Steca), które przekładają się także na większą zdolność analizy spraw sektora bezpieczeństwa w Chinach.

Dostępnych jest coraz więcej publikacji na temat tzw. operacji wpływu lub obcej ingerencji i w części z nich analizuje się rolę służb ChRL²⁶. Wiele ma jednak szerszy zakres badawczy, w którym są uwzględniane aktywności licznych podmiotów partyjno-państwowych ChRL, a nie tylko służb wywiadowczych i bezpieczeństwa. Oprócz tego typu prac istnieją także ekspertyzy i śledztwa dziennikarskie, które nagłaśniają tematykę oddziaływania ChRL na sprawy wewnętrzne innych państw²⁷.

Reformy przeprowadzone w czasie rządów Xi Jinpinga a struktura służb wywiadowczych i bezpieczeństwa ChRL

W latach 2012–2013 w ChRL doszło do przyspieszenia reform w sektorze bezpieczeństwa, których oficjalnym celem była budowa państwa zorientowanego

²⁴ Np. US-China Economic & Security Review Commission, *Public Inquiry into Foreign Interference* (Kanada).

²⁵ M.in. Jamestown Foundation, Hoover Institution, Australian Strategic Pacific Institute, Center for Strategic and International Studies, Royal United Services Institute. Przykładowa analiza nieanglosaskiego ośrodka: P. Charon, J.-B. Jeangène Vilmer, *Les opérations d'influence chinoises*, Paris 2021.

²⁶ Np. A. Joske, *Spies and Lies...*, 2022; C. Hamilton, M. Ohlberg, *Hidden Hand: Exposing How the Chinese Communist Party Is Reshaping the World*, London 2021.

²⁷ M.in. J. Manthorpe, *Claws of the Panda: Beijing's Campaign of Influence and Intimidation in Canada*, Toronto 2019; S. Czubkowska, *Chińczycy trzymają nas mocno. Pierwsze śledztwo o tym, jak Chiny kolonizują Europę, w tym Polskę*, Kraków 2022.

na bezpieczeństwo narodowe²⁸. Przez ponad dekadę toczenia się tego procesu definicja bezpieczeństwa narodowego rozszerzała się i w 2022 r. obejmowała 16²⁹, a na koniec 2025 r. 20 obszarów³⁰. Fundamentem pozostaje obszar bezpieczeństwa politycznego, będący gwarantem władzy KPCh³¹. Reformy znalazły odzwierciedlenie w tworzeniu i nowelizacji praw, w tym wpływających na aparat wywiadowczy i bezpieczeństwa. Z tego względu zasadne jest wskazanie katalogu ustaw oraz ich ogólny opis. Tabela 1 obrazuje proces rozbudowy ustaw w latach 2013–2025³².

Tabela 1. Wybrane zmiany prawa ChRL w okresie reform Xi Jinpinga w obszarze bezpieczeństwa.

Sektor	Rok przyjęcia i nowelizacji	Akt prawny	Zakres regulacji	Znaczenie dla aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa
Wywiad, kontrwywiad, ochrona informacji niejawnych	2015	ustawa o bezpieczeństwie narodowym	ustawa ramowa dla sektora bezpieczeństwa	ideologiczno-prawna podstawa systemu bezpieczeństwa; ustawa parasolowa, która legitymizuje późniejsze poszerzenie pojęcia bezpieczeństwa narodowego

²⁸ W języku mandaryńskim „bezpieczeństwo narodowe” i „bezpieczeństwo państwa” są zapisywane tymi samymi znakami 国家安全 (*guojia anquan*), stąd tłumaczenie pozostaje przedmiotem debaty. W tym artykule termin „bezpieczeństwo narodowe” w odniesieniu do ChRL jest rozumiany jako bezpieczeństwo systemu partyjno-państwowego, tj. faktyczna ochrona ciągłości rządów KPCh. Zob. S. Chestnut Greitens, *How Does China Think about National Security?*, w: *The China Questions 2: Critical Insights into US–China Relations*, M. Carrai, J. Rudolph, M. Szonyi (red.), Cambridge 2022, s. 171–177.

²⁹ Zob. tabelę przygotowaną przez analityków Mercator Institute for China Studies (MERICS): K. Drinhausen, H. Legarda, *‘Comprehensive National Security’ unleashed: How Xi’s approach shapes China’s policies at home and abroad*, Berlin 2022, s. 11.

³⁰ *Xin shidai de Zhongguo guojia anquan* (pol. Bezpieczeństwo narodowe Chin w nowej erze), The State Council Information Office of the People’s Republic of China, 12 V 2025 r., http://www.scio.gov.cn/zfbps/zfbps_2279/202505/t20250512_894771.html, sekcja II [dostęp: 9 II 2026].

³¹ J. Nyman, *Towards a Global Security Studies: What Can Looking at China Tell Us About the Concept of Security?*, „European Journal of International Relations” 2023, t. 29, nr 3, s. 675. <https://doi.org/10.1177/13540661231176990>.

³² Pełne nazwy ustaw zostały podane w bibliografii załącznikowej (przyp. red.).

Sektor	Rok przyjęcia i nowelizacji	Akt prawny	Zakres regulacji	Znaczenie dla aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa
Wywiad, kontrwywiad, ochrona informacji niejawnych	2017	ustawa o wywiadzie narodowym	ogólne ramy funkcjonowania struktur wywiadowczych ChRL	ustawa porządkująca prawo wywiadowcze, która legitymizuje i potwierdza obowiązek współpracy z organami wywiadu; ustawa określa typy organów prowadzących działalność wywiadowczą (organy bezpieczeństwa państwa, organy wywiadowcze bezpieczeństwa publicznego, wojskowe organy wywiadowcze – nie wymienia jednak enumeratywnie konkretnych służb ani nie określa szczegółowego podziału kompetencji między nimi), a także ogólne zasady kierownictwa i koordynacji ich działalności
	2014 (nowelizacja 2023)	ustawa o przeciwdziałaniu szpiegowi	kontrwywiad	rozszerzenie definicji szpiegostwa i chronionych elementów; rozszerzenie kompetencji służb w zakresie kontrwywiadu, w tym – choć nie dosłownie – Ministerstwa Bezpieczeństwa Państwowego (Ministry of State Security)
	1988 (nowelizacje 2010 i 2024)	ustawa o ochronie tajemnicy państwowej	ochrona informacji niejawnych, kontrwywiad	wzmocnienie kontroli nad obiegiem informacji i odpowiedzialności za naruszenia; rozszerzenie zakresu informacji chronionych o kategorię „tajemnicy służbowej”; formalizacja roli organu KPCh w kształtowaniu polityki ochrony informacji niejawnych
Nadzór, antykorupcja	2018 (nowelizacja 2024)	ustawa o nadzorze	nadzór i dyscyplinowanie elit, działania antykorupcyjne	instytucjonalizacja uprawnień Centralnej Komisji Dyscyplinarnej KPCh w strukturach Państwowej Komisji Nadzoru

Sektor	Rok przyjęcia i nowelizacji	Akt prawny	Zakres regulacji	Znaczenie dla aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa
Aparat policyjny i bezpieczeństwa	1995 (nowelizacja 2012)	ustawa o Policji Ludowej	status i kompetencje Policji Ludowej	podstawowa regulacja dotycząca policji w ChRL; trwają prace nad nowelizacją, której projekt został opublikowany w styczniu 2026 r.
	2015	ustawa o zwalczaniu terroryzmu	zwalczanie terroryzmu i ekstremizmu	regulacja dotycząca zwalczania klasycznego terroryzmu; jednocześnie legalizacja szerokich działań prewencyjnych; rozszerzające definicje terroryzmu i ekstremizmu umożliwiające ich zastosowanie wobec np. opozycji politycznej, mniejszości
	2009 (nowelizacja 2020)	ustawa o Zbrojnej Policji Ludowej (People's Armed Police, PAP)	podporządkowanie i zadania PAP	ustawowe podporządkowanie PAP wyłącznie Centralnej Komisji Wojskowej i likwidacja podwójnego nadzoru; wcześniej to Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (Ministry of Public Security, MPS) sprawowało kontrolę operacyjną nad bieżącym wykorzystaniem PAP w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego
Cyberbezpieczeństwo, wpływy zewnętrzne	2016	ustawa o zarządzaniu działalnością zagranicznych organizacji pozarządowych (ang. <i>non-governmental organization</i> , NGO) na terytorium ChRL	nadzór nad NGO	de facto prawo przeciw zagranicznym NGO; rejestracja, nadzór i sankcje wobec tych organizacji pod kontrolą MPS; wcześniej pozostawało to w znacznym zakresie pod jurysdykcją Ministerstwa Spraw Cywilnych
	2020	ustawa o bezpieczeństwie narodowym Specjalnego Regionu Administracyjnego Hongkong	funkcjonowanie aparatu bezpieczeństwa w regionie autonomicznym	prawna neutralizacja znacznego zakresu autonomii Hongkongu; legalizacja obecności służb ChRL w Hongkongu; nowe przestępstwa wobec bezpieczeństwa państwa i możliwość przenoszenia spraw do jurysdykcji kontynentalnej

Sektor	Rok przyjęcia i nowelizacji	Akt prawny	Zakres regulacji	Znaczenie dla aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa
Cyberbezpieczeństwo, wpływ zewnętrzny	2021	ustawa o bezpieczeństwie danych	dane	dane jako element bezpieczeństwa narodowego; ułatwiony nadzór administracyjny i regulacyjny nad przetwarzaniem danych
	2016 (nowelizacja 2025)	ustawa o cyberbezpieczeństwie	sieci, systemy IT, infrastruktura krytyczna	formalne włączenie cyberprzestrzeni do systemu bezpieczeństwa narodowego; sformalizowanie obowiązków raportowania przez operatorów

Źródło: opracowanie własne.

W realiach systemu ChRL prawo pozostaje ostatecznie podporządkowane dyrektywom KPCh, jednak pełni też funkcję legitymizowania i porządkowania kluczowych mechanizmów funkcjonowania państwa oraz sygnalizuje wagę danej sfery. Przykładem jest ustawa o wywiadzie narodowym, która nie przyznaje kompetencji operacyjnych ani nie określa enumeratywnie katalogu służb, lecz odgrywa przede wszystkim rolę normatywno-ideologiczną. Warto zaznaczyć, że akt ten przewiduje obowiązek współpracy chińskich obywateli i podmiotów gospodarczych z wywiadem (art. 7), co wywołało niepokój części zachodnich ekspertów. Podobne zapisy występowały jednak już w innych ustawach, a w systemie autorytarnym egzekwowanie współpracy nie musi się opierać na przepisach prawa³³.

Akty prawne ChRL nie wskazują enumeratywnie pełnych nazw instytucji wywiadowczych, ograniczając się do wymiany ogólnych kategorii organów (bezpieczeństwa państwowego, publicznego i wywiadu wojskowego). Fakt ten, a także charakter pracy niektórych komórek KPCh sprzyjają temu, że w dyskursie nadmiernie szeroko interpretuje się zakres podmiotowy chińskich służb. Zasadne są zatem uwagi krytyczne wobec takiego podejścia, w ramach którego do „chińskiego wywiadu” bywają zaliczane struktury Komitetu Centralnego (KC) – Departament

³³ Obowiązki współpracy zostały wskazane już m.in. w ustawie o przeciwdziałaniu szpiegostwu (art. 8) i ustawie o zwalczaniu terroryzmu (art. 9). Zob. J. Daum, *What China's National Intelligence Law Says, And Why it Doesn't Matter*, China Law Translate, 22 II 2024 r., <https://www.chinalawtranslate.com/what-the-national-intelligence-law-says-and-why-it-doesnt-matter/> [dostęp: 9 II 2026].

Pracy Zjednoczonego Frontu³⁴ oraz Departament Międzynarodowy³⁵, który jest odpowiedzialny za współpracę z zagranicznymi ugrupowaniami politycznymi, zwłaszcza komunistycznymi i socjalistycznymi.

Wskazane komórki KC faktycznie współpracują z organami wywiadu i bezpieczeństwa ChRL oraz mogą pełnić funkcję instytucji przykrycia. Nie oznacza to jednak, że stanowią służby wywiadowcze ChRL w ścisłym znaczeniu. Po pierwsze, choć podmioty te odgrywają istotną rolę w rozszerzaniu wpływów politycznych ChRL i w niektórych przypadkach ingerencji wobec państw trzecich, to główne cele ich aktywności nie sprowadzają się do systematycznego pozyskiwania informacji, w tym niejawnych, czy do zwalczania „zagrożeń” z wykorzystaniem wyspecjalizowanej kadry i środków technicznych. Rozszerzanie wpływu, dyplomacja partyjna czy nawet lobbing w tzw. szarej strefie nie są równoznaczne z prowadzeniem działalności wywiadowczej. Po drugie, gromadzenie i analizowanie informacji nie jest wystarczającym kryterium uznania podmiotu za wywiad. Aktywności te są naturalne dla instytucji politycznych lub ich zaplecza, a rozszerzanie definicji wywiadu na wszystkie tego typu organy prowadziłoby do rozmycia znaczenia pojęcia i m.in. do utrudnienia badań.

Trudności pojawiają się także przy „totalnym” definiowaniu wywiadu ChRL, w ramach którego bywają zaliczane instytucje kultury, media, instytuty naukowe, przedsiębiorstwa oraz osoby fizyczne. Nie ma wątpliwości, że część ujawnionych przypadków wskazuje na współpracę tych podmiotów lub operacje z udziałem kadrowych funkcjonariuszy służb ChRL pod ich przykryciem³⁶. Równocześnie jednak

³⁴ Departament Pracy Zjednoczonego Frontu KC kieruje tzw. systemem Zjednoczonego Frontu. W wymiarze zewnętrznym obejmuje on m.in. oddziaływanie na diasporę, organizacje, niektóre media, środowiska polityczne i przedsiębiorstwa; w wymiarze wewnętrznym nadzoruje m.in. partie koncesjonowane, kwestie religijne i etniczne oraz sprawy Tajwanu. Choć departament odgrywa wiodącą rolę i odpowiada za koordynację, to działania z zakresu Zjednoczonego Frontu realizują także inne instytucje. Zob. A. Joske, *The party speaks for you: Foreign interference and the Chinese Communist Party's united front system*, Policy brief. Report No 32/2020, Canberra 2020; K.K. Gershaneck, *Political warfare: Strategies for Combating China's Plan to "Win without Fighting"*, Quantico 2020, s. 52–55.

³⁵ Czeski kontrwywiad w jednym z raportów określił ten departament mianem służby wywiadowczej. Zob. Bezpieczeństni Informační Služba, *Annual Report of the Security Information Service for 2015*, 2016, s. 9.

³⁶ W kontekście oskarżeń pracowników przedsiębiorstw z ChRL o współpracę z chińskim wywiadem lub bycie kadrowym oficerem warto przywołać sprawę Weijinga W., który pracował w Konsulacie ChRL w Gdańsku, a następnie został dyrektorem w Huawei Polska. W styczniu 2019 r. został on zatrzymany pod zarzutem szpiegostwa na rzecz ChRL. Sprawa miała charakter precedensowy – uchodzi za pierwszy w państwie członkowskim NATO przypadek zatrzymania aktywnego etatowego pracownika Huawei pod zarzutem szpiegostwa. Zob. M. Mikowski, *Dyrektor z Huawei oskarżony o szpiegostwo ponownie zatrzymany*, PAP, 30 VII 2021 r., <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C920081%2CDyrektor-z-huawei-oskarzony-o-spiegostwo-ponownie-zatrzymany.html> [dostęp:

część spraw w zakresie pozyskania technologii, korupcji lub nielegalnego lobbingu ma charakter oddolny (tj. niebezpośrednio zarządzany przez wywiad ChRL). Z tego powodu wymagane jest zachowanie analitycznego dystansu wobec automatycznego przypisywania każdego typu działań chińskim służbom wywiadowczym w klasycznym ujęciu pojęcia wywiadu³⁷.

W konsekwencji autor artykułu postuluje podejście łączące ramy prawne z praktyką aparatu Partii, co pozwala ograniczyć pojęcie wywiadu i służb bezpieczeństwa ChRL do instytucji faktycznie wykonujących zadania wywiadowcze, kontrwywiadowcze, policyjne (w tym policji politycznej), antykorupcyjne i nadzorczo-represyjne.

W tabeli 2 pogrupowano instytucje wchodzące w skład szeroko rozumianego aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa ChRL oraz wskazano ich podstawowe zadania i stosowane metody działania.

Tabela 2. Służby wywiadowcze i bezpieczeństwa ChRL – zadania i metody działania.

Kategoria	Instytucja	Zadania i metody działania
Cywilne służby wywiadowcze i bezpieczeństwa oraz policji (w tym policji politycznej)	Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego (Ministry of State Security)	cywilny wywiad zagraniczny i kontrwywiad wewnętrzny; zadania z zakresu ochrony bezpieczeństwa politycznego, tj. zwalczanie opozycji i zagrożeń ideologicznych
	Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (Ministry of Public Security)	ochrona porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego, w tym z zakresu policji politycznej; aktywność wewnątrz ChRL, ale czasami także poza granicami (np. kontrola diaspory); czasem wypełnianie lub wspomaganie zadań kontrwywiadowczych; nadzór nad migracją, zagranicznymi NGO, niektórymi cudzoziemcami i ich przedsiębiorstwami

9 II 2026]. Dla porównania, w Kanadzie w 2018 r. zatrzymano Meng Wanzhou, wiceprezes i córkę założyciela Huawei. Zarzuty dotyczyły jednak naruszenia sankcji. Zob. *The Meng Wanzhou Huawei saga: A timeline*, CBC News, 25 IX 2021 r., <https://www.cbc.ca/news/meng-wanzhou-huawei-kovrig-spavor-1.6188472> [dostęp: 6 IX 2026].

³⁷ Analiza 595 ujawnionych spraw wskazuje, że ok. 22% przypadków (ok. 130 spraw) dotyczyło przedsiębiorstw lub osób działających wyłącznie dla korzyści komercyjnych. Zob. N. Eftimiades, *Chinese Espionage...*, s. 8.

Kategoria	Instytucja	Zadania i metody działania
Służby wywiadu i rozpoznania Chińskiej Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (ChALW)	Biuro Wywiadu Połączonego Sztabu Centralnej Komisji Wojskowej	wywiad wojskowy; wykorzystywanie sieci attaché obrony; integracja informacji z różnych źródeł na potrzeby ChALW i kierownictwa KPCh
	jednostki wywiadu i rozpoznania technicznego ChALW (powstałe w wyniku rozwiązania Sił Wsparcia Strategicznego w 2024 r.) znajdujące się w ramach Sił Wsparcia Informacyjnego, Sił Cyberprzestrzeni, Sił Kosmicznych	rozpoznanie; wywiad techniczny (SIGINT, IMINT i in.), działania w cyberprzestrzeni, wsparcie informacyjne i elektroniczne
Siły bezpieczeństwa wewnętrznego	Zbrojna Policja Ludowa (żandarmeria, de facto wojska wewnętrzne i straż przybrzeżna)	działania prewencyjne; zwalczanie terroryzmu, tłumienie zamieszek, ochrona infrastruktury krytycznej; użycie siły paramilitarnej do zadań z zakresu bezpieczeństwa wewnętrznego
Służba antykorupcyjna i aparat nadzoru systemu partyjno-państwowego	Centralna Komisja Kontroli Dyscyplinarnej KPCh (Central Commission for Discipline Inspection, CCDI) / Państwowa Komisja Nadzoru (PKN)	zintegrowany aparat ds. kontroli, antykorupcji i de facto dyscyplinowania elit; nadzór nad Partią i całym sektorem publicznym, w tym przez postępowania dyscyplinarne i quasiśledcze (np. liuzhi); PKN jest tutaj państwowym organem instytucjonalizującym (zasada „jedna instytucja – dwie tabliczki”) dla CCDI; oprócz zwalczania korupcji jest to faktyczne narzędzie represji wobec kadr sektora publicznego i podmiotów pozostających w relacjach z aparatem państwa (np. wykonawców przetargów)

Źródło: opracowanie własne.

Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego (MSS), utworzone w 1983 r.³⁸, jest organem łączącym cywilny wywiad zagraniczny i kontrwywiad wewnętrzny. Oprócz dwóch podstawowych funkcji MSS realizuje zadania z zakresu zwalczania opozycji politycznej (w tym za granicą) i ochrony systemu politycznego³⁹. Aktywność MSS w obszarze wywiadu zagranicznego do końca lat 90. XX w. pozostawała ograniczona. Wynikało to zarówno z konieczności budowy struktur (m.in. rezydentur w placówkach dyplomatycznych), jak i z dominującej roli wywiadu wojskowego, który był preferowany przez kluczowych decydentów KPCh (okresy Deng Xiaopinga, Jiang Zemina)⁴⁰. Działania Jia Chunwanga, który był ministrem bezpieczeństwa państwowego w latach 1985–1998, umożliwiły natomiast rozwój roli wewnętrznej poprzez rozbudowę struktur terenowych MSS, obejmujących prowincje i miasta na prawach prowincji, a także miejscami niższe szczeble administracji⁴¹.

Na początku XXI w. nastąpił wzrost aktywności MSS w wywiadzie zagranicznym. Proces ten objawiał się zwiększeniem liczby klasycznych operacji wywiadowczych przy jednoczesnym zmniejszeniu koncentracji na zwalczaniu opozycji za granicą. Towarzyszyło temu zniesienie części ograniczeń dotyczących obecności oficerów w niektórych ambasadach ChRL i rekrutacji źródeł osobowych⁴². Od lat 90. XX w. zaczęto tworzyć w ramach MSS wyspecjalizowane jednostki do działań w cyberprzestrzeni, funkcjonujące równolegle do wojskowych struktur cybernetycznych. W XXI w. odniosły one sukcesy operacyjne⁴³. W okresie rządów Xi Jinpinga ma być dostrzegalne rozszerzanie obszaru kompetencji i operacji MSS, w tym sygnały dotyczące reorganizacji zarządzania strukturami terenowymi. Procesom tym towarzyszy „otwarcie wizerunkowe” MSS, obejmujące m.in. kampanie

³⁸ Do momentu jego utworzenia w 1983 r. cywilny wywiad zagraniczny działał w komórce partyjnej, tj. Centralnym Wydziale Śledczym KC. Zadania kontrwywiadowcze realizowało MPS.

³⁹ M. Pei, *Piercing the Veil of Secrecy: The Surveillance Role of China's MSS and MPS*, „China Leadership Monitor” 2024, nr 79, s. 1–3.

⁴⁰ P. Mattis, E. Kania, *Modernizing Military Intelligence: Playing Catchup (Part Two)*, „China Brief” 2016, t. 16, nr 19.

⁴¹ P. Mattis, M. Brazil, *Chinese Communist Espionage...*, s. 54–55.

⁴² P. Mattis, *The New Normal: China's Risky Intelligence Operations*, The National Interest, 6 VII 2015 r., <https://nationalinterest.org/feature/the-new-normal-chinas-risky-intelligence-operations-13260> [dostęp: 27 II 2026].

⁴³ Przykładem są ataki na Federalne Biuro Zarządzania Kadrami (U.S. Office of Personnel Management, OPM), w wyniku których pozyskano dane milionów obecnych i byłych pracowników administracji USA. Informacje te miały następnie służyć typowaniu przez służby ChRL osób do werbunków. Zob. Ch. Wray, *The Threat Posed by the Chinese Government and the Chinese Communist Party to the Economic and National Security of the United States*, Federal Bureau of Investigation, 7 VII 2020 r., <https://www.fbi.gov/news/speeches/the-threat-posed-by-the-chinese-government-and-the-chinese-communist-party-to-the-economic-and-national-security-of-the-united-states> [dostęp: 27 II 2026].

informacyjne i obchodzenie dnia edukacji w zakresie bezpieczeństwa, utworzenie kanałów w mediach społecznościowych oraz strony do raportowania zagrożeń⁴⁴.

Elementem działań MSS jest wykorzystywanie zaplecza w postaci uczelni i think tanków. Najbardziej znanym jest Chiński Instytut Współczesnych Stosunków Międzynarodowych (China Institutes of Contemporary International Relations, CICIR). Choć formalnie brakuje potwierdzenia podporządkowania CICIR, to analitycy wskazują ten ośrodek jako XI. departament centrali MSS⁴⁵. Były szef MSS Geng Huichang, nim objął stanowisko ministra, był dyrektorem CICIR i jego analitykiem ds. USA. Inne ośrodki, np. Szanghajska Akademia Nauk Społecznych⁴⁶, mają być wykorzystywane przez funkcjonariuszy jako przykrycie w działaniach operacyjnych. Praktyka ta nie jest jednak specyficzna dla ChRL i istnieje również w państwach demokratycznych, w których podobne instytucje bywają miejscami ulokowania oficerów wywiadu.

Schemat organizacyjny centrali pozostaje niejawny, jednak na podstawie rozproszonych informacji część analityków podejmuje próby rekonstrukcji struktury organizacyjnej MSS⁴⁷. Pod względem organizacyjnym MSS składa się z centrali w Pekinie i komórek terenowych, gdzie MSS obejmuje departamenty (delegatury) bezpieczeństwa państwowego na poziomie prowincji i biura w miastach na prawach prowincji⁴⁸, a także niższego szczebla biura w prefekturach oraz niektórych powiatach. W przeciwieństwie do powszechnej struktury terenowej policji system MSS jest bardziej skoncentrowany na poziomie prowincji i prefektur. Według części ekspertów niektóre regionalne delegatury MSS mają swoje specjalizacje zagraniczne⁴⁹.

⁴⁴ S. Chestnut Greitens, *Counter-Espionage and State Security: The Changing Role of China's Ministry of State Security*, „China Leadership Monitor” 2025, nr 83, s. 2.

⁴⁵ W. Zajączkowski, *Rozumieć politykę międzynarodową. Metody analizy źródeł otwartych*, Warszawa 2025, s. 101.

⁴⁶ *Virginia Man Arrested and Charged With Espionage*, U.S. Department of Justice, 22 VI 2017 r., <https://www.justice.gov/opa/pr/virginia-man-arrested-and-charged-espionage> [dostęp: 25 II 2026].

⁴⁷ Mattis i Brazil w swojej książce piszą o 18 komórkach wchodzących w skład MSS. Z kolei w analizie, której współautorem jest A. Joske, wskazano, że ok. 2018 r. centrala MSS przeszła reorganizację i obecnie obejmuje co najmniej 20 komórek. Zob. P. Mattis, M. Brazil, *Chinese Communist Espionage...*, s. 58; A. Joske, Y. Jeon, *Redesigning State Security: The 2018 Reorganisation of the Ministry of State Security*, „Deserepi: Studies in Chinese Communist Party External Work” 2025, nr 1, s. 1, 16–17.

⁴⁸ Na szczeblu prowincji mamy do czynienia z departamentami (*ting*). W miastach na prawach prowincji, mimo ich formalnie równorzędnego statusu, analogiczne jednostki określane są jako biura (*ju*), np. Szanghajskie Biuro Bezpieczeństwa Państwowego (*Shanghai shi guojia anquan ju*).

⁴⁹ P. Mattis, *Everything We Know about China's Secretive State Security Bureau*, The National Interest, 10 VII 2017 r., <https://nationalinterest.org/feature/everything-we-know-about-chinas-secretive-state-security-21459> [dostęp: 25 II 2026].

Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MPS) jest największym cywilnym organem bezpieczeństwa ChRL, realizującym swoje zadania za pośrednictwem rozbudowanej struktury policyjnej⁵⁰. Zakres kompetencji MPS wykracza poza klasyczne zwalczanie przestępczości kryminalnej, obejmując ochronę decydentów, działania antyterrorystyczne i bezpieczeństwo polityczne. Z uwagi na uwarunkowania historyczne, operacyjne i techniczne MPS realizuje również część zadań kontrwywiadowczych, pełniąc funkcję pomocniczą wobec MSS⁵¹. W sferze zwalczania opozycji i kontrwywiadu kluczową rolę odgrywa Biuro Ochrony Bezpieczeństwa Politycznego (I. Biuro MPS).

MPS działa jako policja polityczna także poza granicami Chin. Są to zarówno jawne, jak i niejawne operacje mające na celu inwigilowanie oraz sprowadzanie do ChRL osób poszukiwanych przez organy bezpieczeństwa⁵². Działania te realizuje się zarówno w ramach oficjalnej współpracy policyjnej, jak i operacji pod przykryciem⁵³. MPS reprezentuje również ChRL w Interpolu, co umożliwia mu inicjowanie procedur międzynarodowych, w tym wnioskowanie o wydanie czerwonych not, które mogą być wykorzystywane jako narzędzie do ekstradycji nie tylko pospolitych przestępców, lecz także chińskich dysydentów⁵⁴. W literaturze przedmiotu i raportach wskazuje się na funkcjonowanie nielegalnych posterunków MPS, służących do nadzorowania oraz monitorowania diaspory, zwalczania opozycji i gromadzenia informacji poza terytorium Chin⁵⁵.

⁵⁰ E. Schwarck, *Intelligence and Informatization: The Rise of the Ministry of Public Security in Intelligence Work in China*, „The China Journal” 2018, t. 80, s. 22. <https://doi.org/10.1086/697089>.

⁵¹ P. Mattis, M. Brazil, *Chinese Communist Espionage...*, s. 40–41.

⁵² Zob. M. Walden, *Operation Fox Hunt and China's international efforts to force 'fugitives' back*, ABC News, 18 I 2022 r., <https://www.abc.net.au/news/2022-01-19/china-operations-to-force-fugitives-back/100747234> [dostęp: 12 III 2026].

⁵³ Np. *Nine Individuals Charged in Superseding Indictment with Conspiring to Act as Illegal Agents of the People's Republic of China*, U.S. Department of Justice, 22 VII 2021 r., <https://www.justice.gov/archives/opa/pr/nine-individuals-charged-superseding-indictment-conspiring-act-illegal-agents-people-s> [dostęp: 6 IX 2026].

⁵⁴ Jednym z głównych zadań chińskiego aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa jest zwalczanie działalności dysydentów oraz innych środowisk uznawanych za zagrożenie dla władzy KPCh, w szczególności tzw. Pięciu Trucizn, do których zalicza się: demokratyczną opozycję, ruch Falun Gong oraz ruchy niepodległościowe Tybetu, Tajwanu i Xinjiangu.

⁵⁵ *110 Overseas: Chinese Transnational Policing Gone Wild*, Safeguard Defenders, 29 X 2022 r., <https://safeguarddefenders.com/en/publications/110-overseas> [dostęp: 12 III 2026]; *Two Arrested for Operating Illegal Overseas Police Station of the Chinese Government*, U.S. Department of Justice, 17 IV 2023 r., <https://www.justice.gov/opa/pr/two-arrested-operating-illegal-overseas-police-station-chinese-government> [dostęp: 5 III 2026].

MPS zarządza w Chinach infrastrukturą kontroli, obejmującą systemy CCTV (ang. *closed circuit television*), rejestry, bazy danych (w tym hoteli), nadzór nad cyberprzestrzenią i systemy identyfikacji ludności. MPS podlega Narodowa Administracja Imigracyjna, która odpowiada za kontrolę granic i monitorowanie przepływów ludności. W stosunku do liczby mieszkańców Chin MPS nie jest proporcjonalnie dużą strukturą, stąd od lat wdraża się model proaktywnych działań policyjnych opartych na systematycznej analizie informacji (ang. *intelligence-led policing*). W jego ramach integrowane są informacje pozyskiwane przez komórki MPS w celu prowadzenia działań nie tylko prewencyjnych, lecz także represyjnych⁵⁶.

Strukturalnie MPS – podobnie jak MSS – składa się z centrali w Pekinie i rozbudowanej sieci terenowych departamentów bezpieczeństwa publicznego na poziomie prowincji, biur bezpieczeństwa w miastach wydzielonych (równorzędnych prowincjom), a także niższych rangą biur na poziomie prefektur i powiatów, uzupełnianych przez komisariaty na najniższych szczeblach. Jednostki terenowe zachowują pewien stopień autonomii, ale pozostają zależne od lokalnych struktur Partii, a miejscowy szef policji często jest członkiem tych struktur. Z racji liczebności oraz zakresu realizowanych zadań MPS pozostaje znacznie bardziej widocznym elementem chińskiego aparatu bezpieczeństwa niż MSS⁵⁷.

Komponenty wywiadu wojskowego ChRL zostały zreorganizowane w wyniku reform Centralnej Komisji Wojskowej (CKW) i ChALW przeprowadzonych z inicjatywy Xi Jinpinga w latach 2015–2016 i kontynuowanych w 2024 r. Poprzednio struktury wywiadu wojskowego funkcjonowały jako zarządy Sztabu Generalnego⁵⁸. W czasie reform zainicjowanych przez Xi Jinpinga Sztab Generalny został przekształcony w Połączony Sztab Generalny wszystkich rodzajów sił zbrojnych ChALW i funkcjonuje jako departament CKW. W jego ramach utworzono **Biuro Wywiadu Połączonego Sztabu**. Odpowiada ono za wojskowy wywiad strategiczny, integrując informacje z innych struktur ChALW, i samodzielnie pozyskuje informacje, w tym przez sieć attaché obrony. Wywiad wojskowy nadzoruje również ośrodki analityczne pełniące funkcje think tanków, instytucji kontaktów międzynarodowych,

⁵⁶ E. Schwarck, *Behind the Golden Shield: China Reforms Public Security Intelligence*, „China Brief” 2017, t. 17, nr 16. Więcej na temat *intelligence-led policing* zob. J.H. Ratcliffe, *Intelligence-Led Policing*, London 2016.

⁵⁷ Y. Ma, *The Police System in China*, w: *The Routledge Handbook of Chinese Criminology*, L. Cao, I.Y. Sun, B. Heberton (red.), London–New York 2014, s. 64–67.

⁵⁸ Według podziału: II Zarząd (2PLA) odpowiadający za HUMINT, wywiad strategiczny i IMINT; III Zarząd (3PLA) realizujący zadania SIGINT i operacje w cyberprzestrzeni oraz IV Zarząd (4PLA) zajmujący się walką elektroniczną i działaniami informacyjnymi. Działania jednostek cyber miały się częściowo nakładać.

a niekiedy przykrycia⁵⁹. Szczególnie znane są Chiński Instytut Międzynarodowych Studiów Strategicznych (China Institute for International Strategic Studies, CISS) oraz Chińska Fundacja Międzynarodowych Studiów Strategicznych (China Foundation for International and Strategic Studies, CFISS)⁶⁰.

Wywiad i rozpoznanie techniczne wojska zostały w 2015 r. przeniesione do nowo utworzonego rodzaju sił zbrojnych ChALW – Sił Wsparcia Strategicznego (SWS)⁶¹. Siły te odpowiadały m.in. za SIGINT, działania w cyberprzestrzeni, walkę elektroniczną i wsparcie informacyjne, realizując zadania na potrzeby zarówno CKW, jak i dowództw regionalnych. W 2024 r. SWS zostały rozwiązane, a ich zadania rozdzielone pomiędzy: Siły Wsparcia Informacyjnego, Siły Cyberprzestrzeni i Siły Kosmiczne⁶².

Zbrojna Policja Ludowa (PAP) stanowi żandarmerię i de facto wojska wewnętrzne ChRL. Do 2018 r. formacja była podporządkowana jednocześnie CKW i MPS, przy czym minister sprawował nad nią nadzór polityczno-partyjny oraz kierownictwo operacyjne w zakresie ochrony porządku publicznego⁶³. Reformy z lat 2017–2018 zniosły dualne kierownictwo i podporządkowały PAP pod CKW, w której szczególną rolę odgrywa sekretarz generalny KPCh jako jej przewodniczący. W ramach PAP funkcjonują komórki rozpoznania i analiz realizujące zadania o charakterze policyjno-wojskowym, a nie strategiczny wywiad. Formacja koncentruje się na utrzymaniu porządku wewnętrznego, reagowaniu na masowe niepokoje, działaniach kontrterrorystycznych, wspomaganiu ChALW w wypadku konfliktu zbrojnego, wsparciu ochrony granic, a także ochrony wód terytorialnych po włączeniu w 2018 r. Straży Przybrzeżnej do jej struktur⁶⁴.

⁵⁹ P. Mattis, M. Brazil, *Chinese Communist Espionage...*, s. 51–52.

⁶⁰ Więcej na temat historii tych instytucji zob. B. Gill, J. Mulvenon, *Chinese Military-Related Think Tanks and Research Institutions*, „The China Quarterly” 2002, t. 171, nr 1, s. 617–624. <https://doi.org/10.1017/S0009443902000384>.

⁶¹ US–China Economic and Security Review Commission, *China’s Intelligence Services and Espionage Threats to the US*, 2019, sekcja 3, s. 290.

⁶² J. Dahm, *A Disturbance in the Force: The Reorganization of PLA Command and Elimination of China’s Strategic Support Force*, „China Brief” 2024, t. 24, nr 9.

⁶³ J. Wuthnow, *China’s Other Army...*, s. 6–10.

⁶⁴ T.W. Carberry, *China’s People’s Armed Police Presents a Significant Force Multiplier During Armed Conflict*, U.S. Army Training and Doctrine Command, 2025, s. 1–3. W niniejszym artykule nie ujęto zwykłych oddziałów ChALW, która nie pełni głównej funkcji organu bezpieczeństwa wewnętrznego, choć stanowi „ostatnią linię” systemu KPCh w przypadku wystąpienia np. dużej skali zamieszek. Milicja Ludowa (*minbing*) odgrywa role zbliżone do gwardii narodowej, rezerw i role pomocnicze w obszarze bezpieczeństwa wewnętrznego. Z zestawienia wyłączono także Centralne Biuro Gwardii, podporządkowane Biuru Generalnemu KC. Centralne Biuro Gwardii jest odpowiedzialne za ochronę kierownictwa Partii.

Centralna Komisja Kontroli Dyscyplinarnej KPCh (CCDI) i jej państwowe rozszerzenie w postaci Państwowej Komisji Nadzoru (PKN) po reformie z 2018 r. pełni funkcje: 1) partyjno-państwowego instrumentu nadzoru, 2) głównego organu antykorupcyjnego, 3) narzędzia dyscyplinowania i realizatora czystek wobec chińskich elit. Choć w większości literatury CCDI nie jest klasyfikowana jako organ bezpieczeństwa wewnętrznego, to reformy przeprowadzone za rządów Xi Jinpinga uzasadniają takie ujęcie w sensie funkcjonalnym. Przemawiają za tym obecne uprawnienia, skala i sposób działania CCDI.

Proces przemiany CCDI w quasiorgan bezpieczeństwa wewnętrznego wpisywał się w szerszą tendencję ekspansji aparatu partyjnego ery Xi Jinpinga i instytucjonalnych reform kolejnych organów według zasady nazywanej „jedna instytucja – dwie tabliczki”⁶⁵, przy ograniczaniu znaczenia formalnie autonomicznych mechanizmów urzędniczych. Reforma z 2018 r. zmieniła rozproszony układ nadzoru i jednostek antykorupcyjnych w scentralizowany organ działający jako jedna struktura o dwóch nazwach – CCDI/PKN⁶⁶.

Kompetencje dyscyplinarne i dochodzeniowe, wcześniej rozdzielone między tryb partyjny i państwowy, zostały zunifikowane w jednym reżimie, który – w zależności od statusu osoby objętej postępowaniem – działa jako organ partyjny (CCDI) lub państwowy (PKN). Jurysdykcja obejmuje nie tylko członków KPCh (ponad 100 mln) i urzędników administracji, lecz także kierownictwo przedsiębiorstw państwowych i część sektora prywatnego spełniającą kryteria ustawowe (np. wykonawcy zamówień publicznych). W rezultacie aparat CCDI/PKN obejmuje potencjalnie setki milionów osób, a jego prerogatywy i skala działań w erze Xi Jinpinga wykraczają poza klasyczny organ audytu, czyniąc go instrumentem antykorupcyjnym, ale również narzędziem czystek w walkach frakcyjnych⁶⁷.

Za uznaniem CCDI jako elementu aparatu bezpieczeństwa wewnętrznego przemawia jej sposób działania. Instytucja dysponuje specjalnymi uprawnieniami quasiśledczymi, w tym procedurą *liuzhi*, która jest wykorzystywana w najcięższych sprawach, m.in. dotyczących przestępstw korupcyjnych lub niedopełnienia obowiązków służbowych⁶⁸. *Liuzhi* umożliwia zatrzymanie osoby poza trybem sądowym,

⁶⁵ W tym przypadku zasada określana w dokumentach KPCh jako „jedna instytucja – dwie tabliczki” (*yi ge jigou liang kuai paizi*) oznacza, że partyjny organ (CCDI) i jego państwowy odpowiednik (PKN) są kadrowo i organizacyjnie zintegrowane, działając faktycznie jako jedna instytucja.

⁶⁶ W ramach reformy rozwiązano m.in. Ministerstwo Nadzoru odpowiadające za urzędników, a także przeniesiono do PKN niektóre komórki Prokuratury Ludowej ds. zwalczania korupcji.

⁶⁷ Ch. Carothers, *Xi's Anti-Corruption Campaign: An All-Purpose Governing Tool*, „China Leadership Monitor” 2021, nr 67, s. 1–3.

⁶⁸ Po 2018 r. procedura *liuzhi* zastąpiła wcześniejsze partyjne postępowanie dyscyplinarne *shuanggui* i państwowe *liangzhi*.

a następnie jej izolację do sześciu lub ośmiu miesięcy (z możliwością jednokrotnego zrestartowania procedury w przypadku pojawienia się nowych zarzutów). Osoba objęta tą procedurą pozostaje bez dostępu do obrońcy i kontaktu ze światem zewnętrznym⁶⁹. Relacje byłych zatrzymanych w ramach *liuzhi* wskazują na przesłuchania wykraczające poza standardowe działania administracyjne⁷⁰. Oficjalnie KPCh w odpowiedzi na doniesienia o „przekroczeniach uprawnień przez organy nadzoru (tj. CCDI/PKN)” wdrożyła normy nadzoru nad procesem, m.in. w ustawie o funkcjonariuszach organów nadzoru z 2021 r.⁷¹ i w nowelizacji ustawy o nadzorze z 2024 r.⁷² Zmiany faktycznie rozszerzyły katalog środków pozasądowych pozostających w dyspozycji CCDI/PKN, formalnie wprowadzając obok *liuzhi* dodatkowe tryby. Według doniesień medialnych w ostatnich latach CCDI rozbudowuje sieć ośrodków odosobnienia. Ośrodki te potencjalnie wzmacniają samodzielność działań CCDI, gdyż są poza jurysdykcją MPS i Ministerstwa Sprawiedliwości⁷³.

Według oficjalnych danych w latach 2013–2025 w ramach systemu kontroli dyscyplinarnej kierowanego przez CCDI sankcjami dyscyplinarnymi obejmowano średnio ok. 550 000 członków KPCh rocznie. Nie w każdej ze spraw zastosowano procedurę *liuzhi* (lub przed 2018 r. wyżej wymienione środki o zbliżonym charakterze) i nie każda dotyczyła przestępstw korupcyjnych lub kończyła się skierowaniem na tryb karny i wyrokiem. Znaczna część z nich miała finał w postaci sankcji dyscyplinarnych (upomnienie, nagana, degradacja, wydalenie z Partii). W latach 2020–2024 na tryb postępowania karnego przekazywano rocznie średnio 69 000 spraw. Liczba postępowań wobec wyższych przedstawicieli aparatu partyjno-państwowego wynosiła natomiast ok. 56 rocznie⁷⁴.

⁶⁹ *Supervision Law 2024 Revisions – Comparison of new vs. old*, China Law Translate, 26 XII 2024 r., <https://www.chinalawtranslate.com/en/supervision-law-2025/> [dostęp: 10 III 2026].

⁷⁰ U.S. Department of State, *2024 Country Reports on Human Rights Practices: China (Includes Hong Kong, Macau, and Tibet)*, <https://www.state.gov/reports/2024-country-reports-on-human-rights-practices/china/>, sekcja 2c i 3a [dostęp: 6 IX 2026].

⁷¹ Zob. ustawa ChRL o funkcjonariuszach organów nadzoru z 20 VIII 2021 r.

⁷² J. Daum, *Keeping an Eye on the Watch Dog (2): Changes to the Supervision Law*, China Law Translate, 3 I 2025 r., <https://www.chinalawtranslate.com/en/supervision-law-amendments-overview/> [dostęp: 9 II 2026].

⁷³ Y. Xiong, *China is building new detention centers all over the country as Xi Jinping widens corruption purge*, CNN, 28 XII 2024 r., <https://edition.cnn.com/2024/12/28/china/china-liuzhi-detention-centers-dst-intl-hnk> [dostęp: 15 II 2026].

⁷⁴ Y. Cao, *China's anti-graft efforts deepen in 2025, with 115 senior officials probed*, China Daily, 17 I 2026 r., <https://www.chinadailyhk.com/hk/article/627253> [dostęp: 11 II 2026]; M. Pei, *From Purge to Control: A Recent Pivot in Xi Jinping's Anti-Corruption Crackdown*, „China Leadership Monitor” 2025, nr 83, s. 3–5.

Jeśli chodzi o zarządzanie aparatem, to na czele CCDI stoi członek Stałego Komitetu Biura Politycznego KC. Po reformach z 2018 r. pierwszy zastępca szefa CCDI pełni również funkcję dyrektora PKN, co pokazuje sprzężenie struktur. CCDI podlegają komisje dyscyplinarne struktur terenowych na poziomie prowincji, prefektur i powiatów. W innych jednostkach partyjno-państwowych także funkcjonują komórki dyscyplinarne. Są one wbudowane w te organy, lecz raportują i podlegają przede wszystkim CCDI. W ramach reform rozszerzono ich aktywność, a po 2013 r. stopniowo wzmacniano nadzór centrali CCDI nad siecią tych komórek przez ograniczenie ich podwójnego podporządkowania lokalnym komitetom KPCh. Zwiększono również aktywność specjalnych zespołów inspekcyjnych wysyłanych przez wyższe szczeble systemu organizacyjnego CCDI⁷⁵. Finalizacją procesu była ustawa o nadzorze z 2018 r., która formalnie scentralizowała system⁷⁶. W strukturach ChALW i Ludowej Policji Zbrojnej funkcjonuje autonomiczna Komisja ds. Inspekcji Dyscypliny (CMCCDI) przy CKW. Szef CMCCDI pełni jednocześnie funkcję zastępcy przewodniczącego CCDI. Ma on więc formalnie „podwójną odpowiedzialność”. Oznacza to de iure włączenie wojskowego pionu w ogólny system kontroli KPCh, przy jednoczesnym zachowaniu autonomii⁷⁷.

W czasie rządów Xi Jinpinga występowały przepływy wyższych kadr kierowniczych pomiędzy CCDI a cywilnymi służbami wywiadowczymi i bezpieczeństwa. Przykładem jest były minister bezpieczeństwa państwowego Chen Wenqing, obecnie członek Biura Politycznego oraz jednocześnie szef komisji nadzorującej służby ChRL. Chen jeszcze przed objęciem teki ministerialnej pełnił funkcję zastępcy szefa CCDI⁷⁸. Kolejnym przykładem jest Liu Jinguo, obecnie zastępca szefa CCDI i dyrektor PKN, który wcześniej był wiceministrem bezpieczeństwa publicznego i szefem komórki dyscyplinarnej wewnątrz tego resortu.

⁷⁵ C. Carothers, Z. Zhang, *From Corruption Control to Everything Control: The Widening Use of Inspections in Xi's China*, „Journal of Contemporary China” 2023, t. 32, nr 140, s. 225–242. <https://doi.org/10.1080/10670564.2022.2071885>.

⁷⁶ M. Bogusz, J. Jakóbowski, *Komunistyczna Partia Chin i jej państwo*, Warszawa 2019, s. 89–91.

⁷⁷ Po kolejnych czyszkach w kierownictwie Centralnej Komisji Wojskowej przeprowadzonych na przełomie 2025 i 2026 r. szczególną pozycję uzyskał gen. Zhang Shengmin – szef CMCCDI i wiceprzewodniczący CKW. Jest on jedynym obok Xi Jinpinga członkiem organu zarządzającego siłami zbrojnymi ChRL (stan na początek 2026 r.).

⁷⁸ Chen Wenqing początkowo był funkcjonariuszem policji w MPS, a następnie zajmował różne stanowiska w strukturach MSS.

Rola KPCh i jej zadania nadzorcze w erze Xi Jinpinga

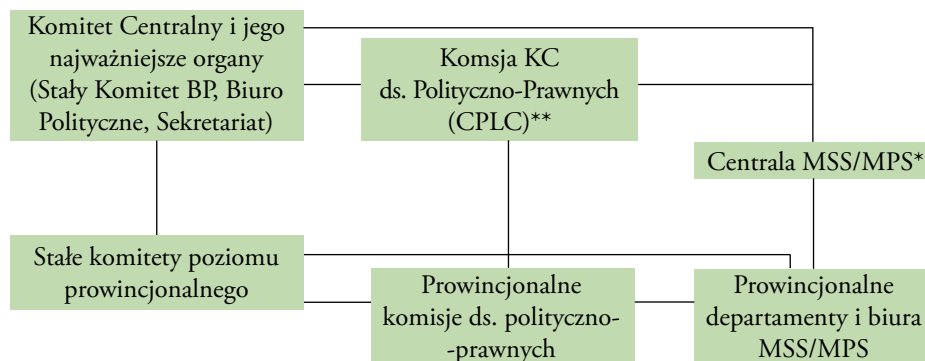
Zwierzchnictwo nad służbami pozostaje w rękach kierownictwa KPCh⁷⁹. W ramach KC funkcjonują wyspecjalizowane departamenty, komisje partyjne i grupy kierownicze realizujące zadania nadzorcze oraz koordynacyjne wobec poszczególnych sektorów polityki państwa. Sektor wojskowy, w tym wywiad ChALW, znajduje się pod zwierzchnictwem CKW. Jeśli chodzi o aktywność zagraniczną, w tym wywiadowczą, znaczenie mają partyjne koordynacyjne grupy kierownicze i komisje (np. ds. zagranicznych, ds. Tajwanu). Z punktu widzenia ogólnego zarządzania i koordynacji nad cywilnymi służbami bezpieczeństwa kluczowe rolę odgrywają: Komisja KC ds. Polityczno-Prawnych (Central Political and Legal Affairs Commission, CPLC) i utworzona po 2013 r. – w wyniku reform Xi Jinpinga – Centralna Komisja Bezpieczeństwa Narodowego (Central National Security Commission, CNSC). CNSC przewodniczy sekretarz generalny KPCh i ma ona przede wszystkim charakter strategiczny, sprawuje nadzór partyjny i wyznacza ogólne kierunki polityki bezpieczeństwa. Jej działanie pozostaje w znacznej mierze niejawne⁸⁰. W codziennym zarządzaniu cywilnym aparatem służb – zwłaszcza w sferze bezpieczeństwa wewnętrznego – większe znaczenie ma CPLC, która nadzoruje MPS, MSS, prokuraturę i sądownictwo⁸¹.

Na rysunku 1 przedstawiono schemat kontroli KPCh nad MPS i MSS.

⁷⁹ Najwyższą pozycję w systemie politycznym ChRL zajmuje sekretarz generalny KPCh, będący jednocześnie przewodniczącym ChRL i przewodniczącym CKW. Następne w tym systemie są: Stały Komitet Biura Politycznego, Biuro Polityczne i Komitet Centralny KPCh. Istotną rolę pełnią także Sekretariat KC zajmujący się codziennymi operacjami KC i Biuro Generalne KC (swego rodzaju „kancelaria” kierownictwa). W ramach KC funkcjonują liczne wyspecjalizowane departamenty, grupy i komisje partyjne, realizujące zadania nadzorcze i koordynacyjne. Więcej o zarządzaniu KPCh zob. M. Bogusz, J. Jakóbowski, *Komunistyczna Partia Chin...*, s. 18–22, 31.

⁸⁰ Z. Burdette i in., *Understanding China's National Security Decisionmaking*, Santa Monica 2026, s. 41; J. Wuthnow, *A New Chinese National Security Bureaucracy Emerges*, „China Brief” 2021, t. 21, nr 23.

⁸¹ M. Pei, *The Sentinel State...*, s. 79–80.

* Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego (MPS) i Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego (MSS) formalnie podlegają Radzie Państwa ChRL (tj. rządowi).

** W schemacie pominięto Centralną Komisję Bezpieczeństwa Narodowego (CNSC) – ma ona charakter strategiczny, dokładne relacje zarządzania nie są publicznie znane.

Rysunek 1. Kontrola KPCh nad Ministerstwem Bezpieczeństwa Państwowego i Ministerstwem Bezpieczeństwa Publicznego – poziom centralny i prowincjonalny.

Źródło: opracowanie własne.

Bieżącą kontrolę KPCh sprawuje poprzez swoje struktury, system sekretarzy partyjnych oraz hierarchię instytucji aparatu. Na poziomie jednostek terytorialnych struktury władzy Partii odtwarzają model centralny, dlatego istotną pozycję zajmują lokalni sekretarze i komitety KPCh, którym podlegają właściwe dla danego szczebla komisje ds. polityczno-prawnych oraz komisje bezpieczeństwa narodowego. W otoczeniu tych organów działają miejscowe struktury aparatu bezpieczeństwa, które podlegają jednocześnie pionowo swoim centralom i poziomo lokalnym komitetom KPCh⁸², co uwidacznia napięcie między zarządzaniem wertykalnym (hierarchią resortową i wyższą partyjną) a horyzontalnym (relacjami z lokalnym aparatem KPCh w prowincjach, miastach na prawach prowincji, prefekturach itd.)⁸³.

W ostatnich latach widoczne są sygnały centralizacji zarządzania aparatem MSS. Edward Schwarck stwierdza, że reformy z lat 2016–2017 doprowadziły do wzmocnienia „wertykalnego kierownictwa”, w ramach którego aparat KC i centrala MSS przejęły większą kontrolę nad polityką kadrową, finansowaniem i nadzorem działalności operacyjnej delegatur terenowych MSS. W efekcie lokalne delegatury MSS w większym

⁸² Na temat podziału administracyjnego ChRL i organizacji struktur terenowych KPCh zob. M. Bogusz, *Podział administracyjny ChRL*, *Za Wielkim Murem*, 18 I 2018 r., <https://zawielkimmurem.net/2018/01/18/podzial-administracyjny-chrl/> [dostęp: 6 IX 2026].

⁸³ M. Bogusz, J. Jakóbski, *Komunistyczna Partia Chin...*, s. 38.

stopniu są podporządkowane priorytetom władz centralnych. Ze względu na wysoki poziom niejawności funkcjonowania MSS dostępne dane są ograniczone. To utrudnia pełne odtworzenie reform, przesłanki wskazują jednak na wzmocnienie nadzoru. Inaczej przedstawia się sytuacja terenowych struktur MPS, które jako mniej elitarne, bardziej powszechne i silniej zakorzenione w miejscowych układach są podatniejsze na oddziaływanie lokalnych komitetów KPCh⁸⁴.

Istotą zrozumienia systemu zarządzania partyjno-państwowego ChRL – pomijaną w opracowaniach analizujących relacje normatywne – jest rola sekretarza KPCh i prymat stanowiska partyjnego nad administracyjnym. Z reguły ważniejszym decydem w resortach pozostaje sekretarz komórki KPCh, stojący wyżej w hierarchii partyjnej niż minister, podczas gdy to na ministrze spoczywa bieżące administrowanie⁸⁵. Natomiast w MSS i MPS stanowiska ministra i sekretarza resortowej komórki partyjnej są łączone i wydaje się, że w czasie rządów Xi Jinpinga ta praktyka jest utrzymywana. Dzięki temu resorty bezpieczeństwa unikają często występującego dwutorowego kierownictwa. W przypadku MSS – z wyjątkiem Chen Wenqinga, który objął funkcję sekretarza w 2015 r.⁸⁶, a tekę ministra w listopadzie 2016 r. – ministrowie od momentu utworzenia resortu w 1983 r. łączyli przez większość kadencji obie funkcje. Analogiczna praktyka utrwaliła się w MPS co najmniej od lat 90. XX w., z krótką przerwą w latach 2021–2022, gdy Wang Xiaohong najpierw objął kierownictwo partyjne resortu, a po siedmiu miesiącach stanowisko ministra⁸⁷. Odmienne zorganizowany jest natomiast system kontroli politycznej w ChALW i PAP. W obu formacjach istnieje system komitetów partyjnych jednostek oraz korpus komisarzy i oficerów politycznych. Komisarze polityczni funkcjonują na wyższych szczeblach struktur wojskowych (od pułku wzwyż, aż po sztaby i wyższe dowództwa), zajmują pozycję równorzędną do dowódców jednostek i odpowiadają za dyscyplinę oraz ideologiczną lojalność wobec KPCh. Na niższych szczeblach (tj. batalionu i kompanii) analogiczne zadania w zakresie pracy partyjno-politycznej realizują instruktorzy i oficerowie polityczni⁸⁸.

⁸⁴ E. Schwarck, *The Power Vertical: Centralization in the PRC's State Security*, „China Brief” 2024, t. 24, nr 22.

⁸⁵ Możliwe są rzadkie wyjątki, gdy minister pełni równocześnie wyższą funkcję w strukturach KPCh niż sekretarz partyjnej komórki w resorcie.

⁸⁶ K. Lu Huang, *Graft-buster named as head of China's spy agency as anti-corruption watchdog extends its power*, South China Morning Post, 8 X 2015 r., <https://www.scmp.com/news/china/policies-politics/article/1865395/graft-buster-named-head-chinas-spy-agency-anti> [dostęp: 10 III 2025].

⁸⁷ E. Xie, *China's Ministry of Public Security gets new party chief amid corruption drive targeting law enforcement*, South China Morning Post, 20 XI 2021 r., <https://www.scmp.com/news/china/politics/article/3156802/chinas-ministry-public-security-gets-new-party-chief-amid> [dostęp: 6 VI 2026].

⁸⁸ U.S. Department of Defense, *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2024. Annual Report to Congress*, Washington, D.C. 2024, s. 160–161.

Kampanie antykorupcyjne i czystki kadrowe ery Xi Jinpinga objęły również struktury bezpieczeństwa i wywiadu⁸⁹. Symbolicznym przypadkiem jest sprawa z lat 2013–2015 dotycząca Zhou Yongkanga, byłego ministra bezpieczeństwa publicznego i szefa CPLC oraz członka Stałego Komitetu BP KC, który zyskał ogromne wpływy w cywilnych służbach, co jednak nie uchroniło go od utraty pozycji⁹⁰. Początek większej fali czystek i działań antykorupcyjnych w cywilnych strukturach bezpieczeństwa datuje się na 2018 r.⁹¹ Należy ponownie podkreślić, że kampanie dyscyplinarne i antykorupcyjne służą w ChRL nie tylko ograniczaniu nadużyć, lecz także są narzędziem neutralizacji rywali frakcyjnych oraz wzmacniania kontroli nad aparatem wywiadowczym i bezpieczeństwa. Działania antykorupcyjne objęły również struktury ChALW, w tym szefów lub nadzorców wywiadu. Przed erą Xi Jinpinga takim przypadkiem była sprawa gen. Ji Shengde, byłego szefa II Zarządu Sztabu Generalnego (wywiadu) skazanego w 2000 r. W okresie rządów Xi skala kampanii objęła najwyższych dowódców ChALW, w tym członków CKW, m.in. wiceprzewodniczącego gen. Zhang Youxia i szefa Połączonego Sztabu gen. Liu Zhenliego⁹².

W zakresie kadry zarządzającej w erze Xi Jinpinga widoczny stał się po XX Zjeździe KPCh wzrost liczby awansów funkcjonariuszy wywodzących się z cywilnych służb lub członków aparatu KPCh specjalizujących się w tym sektorze. Chen Wenqing awansował z funkcji ministra bezpieczeństwa państwowego na sekretarza CPLC, członka Biura Politycznego i członka Sekretariatu KC i stał się pierwszym w historii byłym szefem MSS, który objął tak wysokie stanowiska. Chen Yixin, wieloletni współpracownik Xi Jinpinga i wcześniej członek CPLC, objął stanowisko szefa MSS. Wang Xiaohong, współpracownik Xi Jinpinga w mieście Fuzhou jeszcze z lat 90. XX w., otrzymał najpierw stanowisko sekretarza komitetu KPCh

⁸⁹ Np. były wiceminister MSS Ma Jian – dożywocie; były wiceminister MPS (i były prezydent Interpolu) Meng Hongwei – 13,5 roku pozbawienia wolności; były wiceminister MPS Sun Lijun – kara śmierci w zawieszeniu; były wiceminister MPS i minister sprawiedliwości Fu Zhenghua – kara śmierci w zawieszeniu; były szef szanghajskiego Biura Bezpieczeństwa Publicznego Gong Dao'an – dożywocie. Na temat sprawy Fu i Sun zob. G. Wu, *Xi Jinping's Purges Have Escalated. Here's Why They Are Unlikely to Stop*, Asia Society Policy Institute, 26 II 2025 r., <https://asiasociety.org/policy-institute/xi-jinpings-purges-have-escalated-heres-why-they-are-unlikely-stop> [dostęp: 10 III 2026].

⁹⁰ Jego upadek był elementem walki frakcyjnej obejmującej również byłego członka Biura Politycznego KC Bo Xilaia. Reportaż dotyczący tej sprawy zob. P. Ho, W. Huang, *Uderzenie w czerń*, Wołowiec 2015. Analityczny opis zob. M. Bogusz, J. Jakóbski, *Komunistyczna Partia Chin...*, s. 70.

⁹¹ M. Pei, *The CCP's Domestic Security Taskmaster: The Central Political and Legal Affairs Commission*, „China Leadership Monitor” 2021, nr 69, s. 5.

⁹² Na temat analizy obrazującej skalę czystek i kampanii antykorupcyjnej wewnątrz ChALW i PAP zob. B. Lin i in., *The Purges Within China's Military Are Even Deeper Than You Think*, Center for Strategic and International Studies, 24 II 2026 r., <https://chinapower.csis.org/china-pla-military-purges/> [dostęp: 9 III 2026].

w MPS (2021 r.), a następnie tekę ministra bezpieczeństwa publicznego (2022 r.). Po XX Zjeździe KPCh został on również członkiem Sekretariatu KC. W rezultacie kierownictwo MSS, MPS i CPLC zostało obsadzone przez osoby ściśle powiązane z Xi Jinpingiem. Warto przy tym zauważyć, że lider tej grupy, Chen Wenqing, w 2027 r. nadal będzie poniżej nieformalnego progu wieku emerytalnego dla członków najwyższego kierownictwa Partii (tj. 68 lat). Choć w erze Xi zasada ta jest przestrzegana mniej konsekwentnie niż wcześniej, to wiek Chen Wenqinga nadal może stanowić atut w kontekście potencjalnego awansu podczas XXI Zjazdu KPCh⁹³.

Wnioski

W odpowiedzi na pytania badawcze należy przyjąć, że określenie zakresu instytucji zaliczanych do służb wywiadowczych i bezpieczeństwa ChRL wymaga oparcia się na kryterium partyjno-funkcjonalnym. Po reformach Xi Jinpinga zasadne jest to szersze – nadal zawężone w porównaniu z „totalnym” – ujęcie, obejmujące nie tylko klasyczne organy wywiadu i kontrwywiadu (MSS), wywiadu wojskowego, policji politycznej (MSS, MPS) i bezpieczeństwa publicznego (MPS, PAP), lecz także aparat antykorupcyjny oraz nadzoru w postaci CCDI/PKN, który w okresie rządów Xi Jinpinga ukształtował się jako instytucja o potencjale represyjno-dyscyplinującym.

Reformy z lat 2013–2025 są dowodem koncentracji obecnego kierownictwa KPCh na sprawach bezpieczeństwa, w tym wywiadu i służb. W obszarze wojskowym widoczne są kolejne reorganizacje w postaci utworzenia Biura Wywiadu Połączonego Sztabu, jak również jednostek wywiadu i rozpoznania technicznego po stworzeniu, a następnie rozwiązaniu SWS w 2024 r. Równocześnie cywilne służby (MSS i MPS) zachowują względną stabilność instytucjonalną, choć ich kierownictwo również objęły kampanie antykorupcyjne. PAP została natomiast podporządkowana CKW, z wyłączeniem operacyjnego nadzoru MPS, i stała się podmiotem podlegającym bezpośredniej kontroli sekretarza generalnego KPCh jako przewodniczącego CKW. Można zatem wskazać cztery obszary reform:

- 1) rozbudowa i porządkowanie ram prawnych, reformy struktur aparatu wywiadowczego i bezpieczeństwa, zwiększenie działań propagandowych w sprawach bezpieczeństwa,
- 2) sygnały o centralizacji zarządzania MSS i wzmocnieniu modelu „wektorowego”, opartego na pionowej kontroli nad delegaturami,

⁹³ S. Chestnut Greitens, *New Leaders in “National” Security after China’s 20th Party Congress*, „China Leadership Monitor” 2023, nr 78, s. 2–16.

- 3) rozszerzenie kompetencji organu partyjnego CCDI, w tym przez utworzenie jego państwowego przedłużenia (PKN),
- 4) potencjalny wzrost znaczenia kadr wywodzących się z cywilnego aparatu bezpieczeństwa i nadzoru w Partii.

Istotnym punktem odniesienia dla ostatecznej oceny tych procesów będzie XXI Zjazd KPCh w październiku 2027 r. Szczególnie warty obserwacji jest Chen Wenqing, którego awans oznaczałby pierwszy przypadek wejścia byłego szefa MSS do Stałego Komitetu Biura Politycznego KC.

W odniesieniu do badań nad służbami ChRL należy podkreślić truizm, że jest to obszar stwarzający badaczom duże trudności. Wynikają one zarówno z niejawności sektora, jak i z ograniczeń źródłowych oraz językowych. Mimo to, ze względu na rosnące znaczenie i aktywność ChRL, zasadne jest podejmowanie prób analiz, m.in. porównawczych polegających na zestawianiu chińskich struktur z analogicznymi instytucjami innych państw o zbliżonych systemach (np. porównanie Chin i Wietnamu).

W pewnym zakresie może to być także obszar dla polskich badaczy, którzy dysponują umiejętnościami analizy historycznych struktur bezpieczeństwa państw komunistycznych. Doświadczenia te ułatwiają zrozumienie logiki funkcjonowania systemu partyjnego także w wypadku ChRL. Celowe jest również rozwijanie analiz ujawnionych przypadków operacji i modus operandi chińskich służb wywiadowczych. W Polsce pojawiały się kazusy związane z aktywnością wywiadowczą ChRL lub podejrzenia tej aktywności – m.in. wspomniana już sprawa Weijinga W. czy sprawa, która w wyniku współpracy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z jej szwedzkim odpowiednikiem zakończyła się w 2018 r. skazaniem w Szwecji agenta działającego na rzecz chińskiego wywiadu. Jego oficerem prowadzącym był funkcjonariusz MSS działający pod przykryciem dyplomatycznym w Ambasadzie ChRL w Warszawie, który został wydany z Polski⁹⁴. Połączenie tych czynników, tj. doświadczenia rodzimych badaczy, aktywności chińskich służb i rosnącej roli ChRL w systemie międzynarodowym, powinno stanowić dla polskiego środowiska naukowego impuls do dalszych badań.

⁹⁴ Stanisław Żaryn: *polskie służby przyczyniły się do skazania chińskiego szpiega*, Polskie Radio 24, 30 X 2019 r., <https://polskieradio24.pl/artykul/2394461,stanislaw-zaryn-polskie-sluzby-przyczynily-sie-do-skazania-chinskiego-szpiega> [dostęp: 6 IX 2026]; Stanisław Żaryn: *W marcu wydano wicekonsula Rosji w Poznaniu*, Interia, 4 XI 2019 r., <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-stanislaw-zaryn-w-marcu-wydano-wicekonsula-rosji-w-poznani,nId,3316751> [dostęp: 6 IX 2026].

Bibliografia

- Adamczyk M., Baraniuk K., *Wywiad Chińskiej Republiki Ludowej – zarys struktur i metod działalności*, „Studia Orientalne” 2017, nr 2, s. 34–58.
- Adamczyk M., Baraniuk K., *Wywiad jako instrument chińskiej polityki zagranicznej – przyczynek do badań*, „Studia Orientalne” 2017, nr 1, s. 41–72. <https://doi.org/10.15804/so2017103>.
- Andrew Ch., *The Secret World: A History of Intelligence*, London 2018.
- Bogusz M., Jakóbcowski J., *Komunistyczna Partia Chin i jej państwo*, Warszawa 2019.
- Bogusz M., Jakóbcowski J., *Zerkając za „bambusową kurtynę”: analizowanie ChRL*, w: *Uporządkować rzeczywistość. Poradnik analityczny Ośrodka Studiów Wschodnich*, W. Konończuk, M. Menkiszak (red.), Warszawa 2025.
- Burdette Z., Mei S., Bujwid E., Burns McCaslin I., Weaver L., Beauchamp-Mustafaga N., Gunness K., *Understanding China's National Security Decisionmaking*, Santa Monica 2026.
- Carberry T.W., *China's People's Armed Police Presents a Significant Force Multiplier During Armed Conflict*, U.S. Army Training and Doctrine Command, 2025.
- Carothers Ch., *Xi's Anti-Corruption Campaign: An All-Purpose Governing Tool*, „China Leadership Monitor” 2021, nr 67.
- Carothers C., Zhang Z., *From Corruption Control to Everything Control: The Widening Use of Inspections in Xi's China*, „Journal of Contemporary China” 2023, t. 32, nr 140, s. 225–242. <https://doi.org/10.1080/10670564.2022.2071885>.
- Chambers D.I., *The Past and Present State of Chinese Intelligence Historiography*, „Studies in Intelligence” 2012, t. 56, nr 3, s. 31–46.
- Charon P., Jeangène Vilmer J.B., *Les opérations d'influence chinoises*, Paris 2021.
- Chestnut Greitens S., *Counter-Espionage and State Security: The Changing Role of China's Ministry of State Security*, „China Leadership Monitor” 2025, nr 83.
- Chestnut Greitens S., *How Does China Think about National Security?*, w: *The China Questions 2: Critical Insights into US-China Relations*, M. Carrai, J. Rudolph, M. Szonyi (red.), Cambridge 2022.
- Chestnut Greitens S., *New Leaders in “National” Security after China's 20th Party Congress*, „China Leadership Monitor” 2023, nr 78.
- China's Quest for Foreign Technology. Beyond Espionage*, W.C. Hannas, D.K. Tatlow (red.), New York 2021.

Cold Rivals: The New Era of US-China Strategic Competition, E.S. Medeiros (red.), Washington 2023.

Czubkowska S., *Chińczycy trzymają nas mocno. Pierwsze śledztwo o tym, jak Chiny kolonizują Europę, w tym Polskę*, Kraków 2022.

Dahm J., *A Disturbance in the Force: The Reorganization of PLA and Elimination of China's Strategic Support Force*, „China Brief” 2024, t. 24, nr 9.

DeVore H., *China's Intelligence and Internal Security Forces (Jane's Special Reports)*, Coulsdon 1999.

Drinhausen K., Legarda H., *‘Comprehensive National Security’ unleashed: How Xi's approach shapes China's policies at home and abroad*, Berlin 2022.

Dziak W., Pawiński M., *Chińska Armia Ludowo-Wyzwoleńcza*, Warszawa 2014.

Eftimiades N., *Chinese Espionage. Operations and Tactics*, [bmw] 2020.

Eftimiades N., *Chinese Intelligence Operations*, Annapolis 1994.

Faligot R., *Chinese Spies: From Chairman Mao to Xi Jinping*, London 2019.

Gershaneck K.K., *Political Warfare: Strategies for Combating China's Plan to “Win without Fighting”*, Quantico 2020.

Gill B., Mulvenon J., *Chinese Military-Related Think Tanks and Research Institutions*, „The China Quarterly” 2002, t. 171, nr 1, s. 617–624. <https://doi.org/10.1017/S0009443902000384>.

Guo X., *China's Security State: Philosophy, Evolution, and Politics*, Cambridge 2012.

Hamilton C., Ohlberg M., *Hidden Hand: Exposing How the Chinese Communist Party Is Reshaping the World*, London 2021.

Hannas W.C., Mulvenon J.C., Puglisi A., *Chinese Industrial Espionage: Technology Acquisition and Military Modernisation*, New York 2013. <https://doi.org/10.4324/9780203630174>.

Ho P., Huang W., *Uderzenie w czerń*, Wołowiec 2015.

Joske A., *Spies and Lies: How China's Greatest Covert Operations Fooled the World*, Melbourne 2022.

Joske A., *The party speaks for you: Foreign interference and the Chinese Communist Party's united front system*, Policy brief. Report No 32/2020, Canberra 2020.

Joske A., Jeon Y., *Redesigning State Security: The 2018 Reorganisation of the Ministry of State Security*, „Deserepi: Studies in Chinese Communist Party External Work” 2025, nr 1, s. 1–19.

- Kwieciński R., *W cieniu niepewności. Siła militarna Chin w erze Xi Jinpinga*, Kraków 2023.
- Ma Y., *The Police System in China*, w: *The Routledge Handbook of Chinese Criminology*, L. Cao, I.Y. Sun, B. Heberton (red.), London–New York 2014, s. 64–67.
- Manthorpe J., *Claws of the Panda: Beijing's Campaign of Influence and Intimidation in Canada*, Toronto 2019.
- Mattis P., *Assessing Western Perspectives on Chinese Intelligence*, „International Journal of Intelligence and CounterIntelligence” 2012, t. 25, nr 4, s. 678–699. <https://doi.org/10.1080/08850607.2012.678745>.
- Mattis P., Brazil M., *Chinese Communist Espionage: An Intelligence Primer*, Annapolis 2019.
- Mattis P., Kania E., *Modernizing Military Intelligence: Playing Catchup (Part Two)*, „China Brief” 2016, t. 16, nr 19.
- Mulvenon J., „Secret Line, Open Line”: *Inside China's Ministry of State Security*, w: *The Oxford Handbook of National Security Intelligence*, L.K. Johnson (red.), Oxford 2025, s. 634–651. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780197783160.013.0046>.
- Nyman J., *Towards a Global Security Studies: What Can Looking at China Tell Us About the Concept of Security?*, „European Journal of International Relations” 2023, t. 29, nr 3, s. 673–697. <https://doi.org/10.1177/13540661231176990>.
- Pei M., *From Purge to Control: A Recent Pivot in Xi Jinping's Anti-Corruption Crackdown*, „China Leadership Monitor” 2025, nr 83.
- Pei M., *Piercing the Veil of Secrecy: The Surveillance Role of China's MSS and MPS*, „China Leadership Monitor” 2024, nr 79.
- Pei M., *The CCP's Domestic Security Taskmaster: The Central Political and Legal Affairs Commission*, „China Leadership Monitor” 2021, nr 69.
- Pei M., *The Sentinel State. Surveillance and the Survival of Dictatorship in China*, Cambridge 2024.
- Pożaroszczyk D., *Wywiad Chińskiej Republiki Ludowej – charakterystyka działalności i zagrożenia dla Polski*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2017, nr 16, s. 98–113.
- Ratcliffe J.H., *Intelligence-Led Policing*, London 2016.
- Schoenhals M., *Spying for the People: Mao's Secret Agents, 1949–1967*, Cambridge 2013.
- Schwarck E., *Behind the Golden Shield: China Reforms Public Security Intelligence*, „China Brief” 2017, t. 17, nr 16.

Schwarck E., *Intelligence and Informatization: The Rise of the Ministry of Public Security in Intelligence Work in China*, „The China Journal” 2018, t. 80, s. 1-23. <https://doi.org/10.1086/697089>.

Schwarck E., *The Power Vertical: Centralization in the PRC's State Security System*, „China Brief” 2024, t. 24, nr 22.

Smith I., West N., *Historical Dictionary of Chinese Intelligence*, Lanham 2012.

Wise D., *Tiger Trap: America's Secret Spy War with China*, Boston 2011.

Wuthnow J., *A New Chinese National Security Bureaucracy Emerges*, „China Brief” 2021, t. 21, nr 23.

Wuthnow J., *China's Other Army: The People's Armed Police in an Era of Reform*, Washington 2019.

Zajączkowski W., *Rozumieć politykę międzynarodową. Metody analizy źródeł otwartych*, Warszawa 2025.

Źródła internetowe

Bogusz M., *Podział administracyjny ChRL*, Za Wielkim Murem, 18 I 2018 r., <https://zawielkimmurem.net/2018/01/18/podzial-administracyjny-chrl/> [dostęp: 6 IX 2026].

Cao Y., *China's Anti-Graft Efforts Deepen in 2025, with 115 Senior Officials Probed*, „China Daily”, 17 I 2026 r., <https://www.chinadailyhk.com/hk/article/627253> [dostęp: 11 II 2026].

Chinese Communist Espionage. About the Author, U.S. Naval Institute, <https://www.usni.org/press/books/chinese-communist-espionage#author> [dostęp: 5 IX 2026].

Daum J., *Keeping an Eye on the Watch Dog (2): Changes to the Supervision Law*, China Law Translate, 3 I 2025 r., <https://www.chinalawtranslate.com/en/supervision-law-amendments-overview/> [dostęp: 9 II 2026].

Daum J., *What China's National Intelligence Law Says, And Why it Doesn't Matter*, China Law Translate, 22 II 2024 r., <https://www.chinalawtranslate.com/what-the-national-intelligence-law-says-and-why-it-doesnt-matter/> [dostęp: 9 II 2026].

Lin B., Hart B., Li L., Desai S., Tinsley T., Yang L., Hung F., Chang T.-H., *The Purges Within China's Military Are Even Deeper Than You Think*, Center for Strategic and International Studies, 24 II 2026 r., <https://chinapower.csis.org/china-pla-military-purges/> [dostęp: 9 III 2026].

Lu Huang K., *Graft-buster named as head of China's spy agency as anti-corruption watchdog extends its power*, South China Morning Post, 8 X 2015 r., <https://www.scmp.com/news/china/policies-politics/article/1865395/graft-buster-named-head-chinas-spy-agency-anti> [dostęp: 10 III 2025].

Mattis P., *Everything We Know about China's Secretive State Security Bureau*, The National Interest, 10 VII 2017 r., <https://nationalinterest.org/feature/everything-we-know-about-chinas-secretive-state-security-21459> [dostęp: 25 II 2026].

Mattis P., *The New Normal: China's Risky Intelligence Operations*, The National Interest, 6 VII 2015 r., <https://nationalinterest.org/feature/the-new-normal-chinas-risky-intelligence-operations-13260> [dostęp: 27 II 2026].

Mikowski M., *Dyrektor z Huawei oskarżony o szpiegostwo ponownie zatrzymany*, PAP, 30 VII 2021 r., <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C920081%2CDyrektor-z-huawei-oskarzony-o-szpiegostwo-ponownie-zatrzymany.html> [dostęp: 9 II 2026].

Nine Individuals Charged in Superseding Indictment with Conspiring to Act as Illegal Agents of the People's Republic of China, U.S. Department of Justice, 22 VII 2021 r., <https://www.justice.gov/usao-edny/pr/nine-individuals-charged-superseding-indictment-conspiring-act-illegal-agents-people-s> [dostęp: 6 IX 2026].

110 Overseas: Chinese Transnational Policing Gone Wild, Safeguard Defenders, 29 X 2022 r., <https://safeguarddefenders.com/en/publications/110-overseas> [dostęp: 12 III 2026].

Stanisław Żaryn: *polskie służby przyczyniły się do skazania chińskiego szpiega*, Polskie Radio 24, 30 X 2019 r., <https://polskieradio24.pl/arttykul/2394461,stanislaw-zaryn-polskie-sluzby-przyczynily-sie-do-skazania-chinskiego-szpiega> [dostęp: 6 IX 2026].

Stanisław Żaryn: *W marcu wydano wicekonsula Rosji w Poznaniu*, Interia, 4 XI 2019 r., <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-stanislaw-zaryn-w-marcu-wydano-wicekonsula-rosji-w-poznani,nId,3316751> [dostęp: 6 IX 2026].

Supervision Law 2024 Revisions – Comparison of new vs. old, China Law Translate, 26 XII 2024 r., <https://www.chinalawtranslate.com/en/supervision-law-2025/> [dostęp: 10 III 2026].

The Meng Wanzhou Huawei saga: A timeline, CBC News, 25 IX 2021 r., <https://www.cbc.ca/news/meng-wanzhou-huawei-kovrig-spavor-1.6188472> [dostęp: 6 IX 2026].

Two Arrested for Operating Illegal Overseas Police Station of the Chinese Government, U.S. Department of Justice, 17 IV 2023 r., <https://www.justice.gov/opa/pr/two-arrested-operating-illegal-overseas-police-station-chinese-government> [dostęp: 5 III 2026].

Virginia Man Arrested and Charged With Espionage, U.S. Department of Justice, 22 VI 2017 r., <https://www.justice.gov/opa/pr/virginia-man-arrested-and-charged-espionage> [dostęp: 25 II 2026].

Walden M., *Operation Fox Hunt and China's international efforts to force 'fugitives' back*, ABC News, 18 I 2022 r., <https://www.abc.net.au/news/2022-01-19/china-operations-to-force-fugitives-back/100747234> [dostęp: 12 III 2026].

Wray Ch., *The Threat Posed by the Chinese Government and the Chinese Communist Party to the Economic and National Security of the US*, Federal Bureau of Investigation, 7 VII 2020 r., <https://www.fbi.gov/news/speeches/the-threat-posed-by-the-chinese-government-and-the-chinese-communist-party-to-the-economic-and-national-security-of-the-united-states> [dostęp: 27 II 2026].

Wu G., *Xi Jinping's Purges Have Escalated. Here's Why They Are Unlikely to Stop*, Asia Society Policy Institute, 25 II 2025 r., <https://asiasociety.org/policy-institute/xi-jinpings-purges-have-escalated-heres-why-they-are-unlikely-stop> [dostęp: 10 III 2026].

Xie E., *China's Ministry of Public Security gets new party chief amid corruption drive targeting law enforcement*, South China Morning Post, 20 XI 2021 r., <https://www.scmp.com/news/china/politics/article/3156802/chinas-ministry-public-security-gets-new-party-chief-amid> [dostęp: 6 VI 2026].

Xiong Y., *China is building new detention centers all over the country as Xi Jinping widens corruption purge*, CNN, 28 XII 2024 r., <https://edition.cnn.com/2024/12/28/china/china-liu-zhi-detention-centers-dst-intl-hnk> [dostęp: 15 II 2026].

Akty prawne

Ustawa ChRL o Policji Ludowej (*Zhonghua Renmin Gongheguo Renmin Jingcha Fa*), 28 II 1995 r.; nowelizacja 26 XII 2012 r.

Ustawa ChRL o bezpieczeństwie narodowym (*Zhonghua Renmin Gongheguo Guojia Anquan Fa*), 1 VII 2015 r.

Ustawa ChRL o zwalczaniu terroryzmu (*Zhonghua Renmin Gongheguo Fan Kongbu Zhuyi Fa*), 27 XII 2015 r.

Ustawa ChRL o zarządzaniu działalnością zagranicznych organizacji pozarządowych na terytorium Chin (*Zhonghua Renmin Gongheguo Jingwai Fei Zhengfu Zuzhi Jingnei Huodong Guanli Fa*), 28 IV 2016 r.

Ustawa ChRL o wywiadzie narodowym (*Zhonghua Renmin Gongheguo Guojia Qingbao Fa*), 27 VI 2017 r.

Ustawa ChRL o Zbrojnej Policji Ludowej (*Zhonghua Renmin Gongheguo Renmin Wuzhuang Jingcha Fa*), 27 VIII 2009 r.; nowelizacja 20 VI 2020 r.

Ustawa ChRL o ochronie bezpieczeństwa narodowego w Specjalnym Regionie Administracyjnym Hongkong (*Zhonghua Renmin Gongheguo Xianggang Tebie Xingzhengqu Weihu Guojia Anquan Fa*), 30 VI 2020 r.

Ustawa ChRL o bezpieczeństwie danych (*Zhonghua Renmin Gongheguo Shuju Anquan Fa*), 10 VI 2021 r.

Ustawa ChRL o funkcjonariuszach organów nadzoru (*Zhonghua Renmin Gongheguo Jiandu Renyuan Fa*), 20 VIII 2021 r.

Ustawa ChRL o przeciwdziałaniu szpiegostwu (*Zhonghua Renmin Gongheguo Fan Jiandie Fa*), 1 XI 2014 r.; nowelizacja 26 IV 2023 r.

Ustawa ChRL o ochronie tajemnicy państwowej (*Zhonghua Renmin Gongheguo Baoshou Guojia Mimi Fa*), 5 IX 1988 r., nowelizacja 27 II 2024 r.

Ustawa ChRL o nadzorze (*Zhonghua Renmin Gongheguo Jiancha Fa*), 20 III 2018 r.; nowelizacja 25 XII 2024 r.

Ustawa ChRL o cyberbezpieczeństwie (*Zhonghua Renmin Gongheguo Wangluo Anquan Fa*), 7 XI 2016 r.; nowelizacja 28 X 2025 r.

Inne dokumenty

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, *Wybrane aktywności 2024–2025*, Warszawa 2026.

Bezpečnostní Informační Služba, *Annual Report of the Security Information Service for 2015*, 2016.

Bezpečnostní Informační Služba, *Annual Report of the Security Information Service for 2024*, 2025.

U.S. Department of Defense, *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China 2024. Annual Report to Congress*, Washington, D.C. 2024.

U.S. Department of State, *2024 Country Reports on Human Rights Practices: China (Includes Hong Kong, Macau, and Tibet)*, <https://www.state.gov/reports/2024-country-reports-on-human-rights-practices/china/> [dostęp: 6 IX 2026].

US–China Economic and Security Review Commission, *China's Intelligence Services and Espionage Threats to the United States*, 2019.

Xin shidai de Zhongguo guojia anquan, The State Council Information Office of the People's Republic of China, 12 V 2025 r., http://www.scio.gov.cn/zfbps/zfbps_2279/202505/t20250512_894771.html [dostęp: 9 II 2026].

Marcin Hubicki

Absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego i Krajowej Szkoły Administracji Publicznej. Doktorant w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Kontakt: m.hubicki@uw.edu.pl